

SZAKDOLGOZAT

Láng Virág
gyógypedagógiai szak

Kaposvár
202

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Gyógypedagógia Szak

A gyógypedagógusok és a szülők kapcsolata

Belső konzulens:	Dr. Podráczky Judit PhD egyetemi docens
Készítette:	Láng Virág K2OKEV Levelező tagozat
Intézet/Tanszék:	Neveléstudományi Intézet Gyermeknevelési Tanszék

Kaposvár
2023

Tartalom

1. Bevezetés.....	4
1. 1. Gyógypedagógia.....	4
2. Témaválasztás oka.....	5
2. 1. Gyógypedagógus munkakörben	6
2. 2. A probléma kiindulópontja.....	6
3. A „más” gyermek szülei.....	7
3. 1. A szülőket segítő módszerek	10
3. 1. 1. Esőmanók	11
3. 1. 2. NeuroHarmónia	13
3.1. 3. A szülői kompetencia erősítése	15
4. A gyógypedagógus	15
4. 1. Pedagógus kompetencia	16
4. 1. 1. A megfelelő gyógypedagógusi kommunikáció	18
4. 1. 2. Az együttműködés formái, módszerei	19
4. 2. A gyógypedagógiai munkát segítő szakemberek	24
5. Autizmus	26
5. 1. Az autizmus definíciói.....	26
5. 2. MASZK Kutatás.....	28
6. Vizsgálat bemutatása.....	29
6. 2. Kutatási kérdések	29
6. 2. A vizsgálati minta.....	30
6. 3. Kérdőívek elemzése	30
6. 3. 1. A szülők és a gyógypedagógusok válaszainak összehasonlítása.....	30
6. 3. 2. Gyógypedagógusok együttműködése más szakemberekkel	46
7. Összegzés	47
8. Irodalomjegyzék	48
MELLÉKLETEK	51
1. sz. melléklet: Szülőknek készített kérdőív	51
2. sz. melléklet: Pedagógusoknak készített kérdőív	54

1. Bevezetés

1. 1. Gyógypedagógia

Első ízben a gyógypedagógiát szeretném bemutatni. Gordosné dr. Szabó Anna Gyógypedagógia című munkájában olvastam a következőket: „A gyógypedagógiai tevékenység, mint pedagógiai tevékenység: A gyógypedagógiai tevékenységre mindazok az ismérvek jellemzőek, amelyek az általános pedagógiai tevékenységre: történelmileg kialakult társadalmi tevékenység; társadalmilag determinált a célja; meghatározott cél-, feladat- és eszközrendszere van; meghatározott szinterek szükségesek feladatainak végrehajtásához. A fogyatékkal élők nevelése is céltudatos tevékenység, a személyiség meghatározott irányba történő fejlesztése, meghatározott embereszmény alapján való formálása. A nevelés végső célja az adott társadalom embereszményében jut kifejezésre. Fontos jellemzője ennek a pedagógiai tevékenységnek az is, hogy speciális tevékenység. A gyógypedagógiai tevékenység, mint speciális tevékenység: A gyógypedagógiai tevékenység az általános pedagógiai tevékenységhez viszonyítva speciális tevékenység. Ez abból következik, hogy fogyatékos egyénekre irányul, akiknek fejlődésmenete, személyiség szerkezete eltér a normálistól, s ezért fejlesztésük is eltér az épekétől, sérülésspecifikus feltételeket igényel.” (Gordos 1981, 75-76)

Szintén Gordosné Szabó Anna, a Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek című művében szerezhettem pontos ismereteket a gyógypedagógiáról. A gyógypedagógia fogalma a 19. és 20. század fordulóján terjedt el Európában, elsősorban német területeken, ahol az abnormálisok pedagógiája és orvosi-pedagógia kifejezéseket használták. Franciaországban és Oroszországban az orvosi pedagógia terjedt el. Maria Montessori, olasz orvosnő is az orvosi pedagógia nevelési rendszerére épített pályája kezdetén. Az orvosnő fogyatékkal élő gyerekekkel foglalkozott, adaptálta őket az 1907-ben létrehozott „Casa dei Bambini” elnevezésű óvodájában, melyet 3-6 éves ép gyerekek számára alakított ki saját pedagógiai rendszerébe integrálva. A 19. és 20. század fordulóján és még később sem egységes a gyógypedagógia elnevezése. Terjed ugyanis az orvosi pedagógia szinonim fogalmaként, valamint az értelmi fogyatékosok neveléseként. Magyarországon a gyógypedagógia fogalma az 1880-as években kerül elő először. Frim Jakab, tanító, aki több európai országban járt tanulmányúton, kellően tájékozott volt a gyógypedagógiát illetően, elsőként hozott létre súlyos és halmozottan fogyatékosok számára ápoló-gyógy nevelőintézetet Rákospalotán. Munkatársa, Szenes Adolf, tanár az „abnormális” gyerekek teljes körére vonatkoztatva és a tudomány értelemben is használja a gyógypedagógia fogalmát, a pedagógia egy új ágaként. A 19. század legvégén, Magyarországon hivatalossá vált a gyógypedagógia fogalomhasználat. Náray Szabó

Sándor, orvos, a Vallás-és Közoktatási Minisztérium államtitkára kezdeményezésére 1898-ban a gyógypedagógiai ügyek képviselőjére létesült a „Gyógypedagógiai Ügyosztály”. Ugyanebben az évben Roboz József gyógypedagógus új szakmai folyóirat indított Magyar Gyógypedagógia címmel. 1900-ban pedig új hivatásként jelenik meg a gyógypedagógia, a képzés az ELTE-n indult el hazánkban. Ranschburg Pál, elme- és ideggyógyász orvos, a Gyógypedagógiai Pszichológiai Laboratórium megalapítója és vezetője fejti ki részletesebben a magyar szakirodalomban először a gyógypedagógia fogalmát a klasszikus értelmezésnek megfelelően. A neveléstannak egy különvált ágaként tekint a gyógypedagógiára és az abnormálisok gyűjtőfogalmát használja. Új szempont szemléletében, hogy mindenkit ide sorol, akik véleménye szerint gyógyító nevelést igényelnek, ezzel bővült a gyógypedagógia fogalmi köre. Vértess József is hasonló gondolkodó volt, megalapította az Ideges Gyermekek Alsó- és Középfokú Állami Intézetét, és pontosan kidolgozott, nemzetközi szakirodalmi hivatkozásokkal alátámasztott és indokolt gyógypedagógiai tipológiát alkotott, valamint a gyógypedagógia fogalomkörébe tartoznak véleménye szerint a mai terminológiánk szerinti halmozottan sérültek is. A 20. század folyamán a gyógypedagógia már világszerte, minden nyelvterületen, illetve országban megtalálható volt. (Gordosné 2004, 17-22)

2. Témaválasztás oka

Témaválasztásom oka, hogy óvodai munkám során azt tapasztaltam, hogy fontos befolyásoló tényező a gyermek óvodai sikerességét tekintve az, hogy mennyire tud a szülőkkel együttműködni a pedagógus. Iskolában töltött kötelező gyakorlataim során a pedagógusok megerősítettek abban, Dombóváron és Szekszárdon egyaránt, hogy az iskolai nevelésben is fontos a szülőkkel való kapcsolattartás. Ennek a témának véleményem szerint nagy aktualitása van, hiszen a járványhelyzet kezdete óta a hagyományos kapcsolattartás sokat változott, amihez a pedagógusoknak és a szülőknek is alkalmazkodni kellett. Mindig fontos a kapcsolattartást úgy nézni, hogy a gyermek legyen a központban, az ő érdekeit nézve kell az együttműködést kialakítani és megvalósítani, továbbá a szülőkkel való kapcsolatban is a lényeges a differenciálás: minden szülő más nevelési elvekkel rendelkezik, más-más személyiségek, és különbözőek a kommunikációs képességeik is, amikhez nekünk, pedagógusoknak alkalmazkodnunk kell. Azt tapasztaltam, hogy ez az új helyzet kissé elidegenítette az szülőket, sokan nem annyira nyitottak, mint a járványhelyzet előtt.

2022 augusztusa óta gyógypedagógusként dolgozom a Szekszárdi EGYMI-ben. „Az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézményeket (EGYMI-eket) a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók többi gyermekkel (tanulóval) együtt történő nevelésének

(oktatásának) támogatása céljából hozták létre. Minden intézményben működni kell kizárólag a sajátos nevelési igényű gyermekeket (tanulókat) ellátó óvodai (általános iskolai, fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolai vagy középfokú iskolai) feladatot ellátó intézményegységnek, továbbá utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatnak. Különnevelés (speciális intézményben való ellátás) esetén a Klebelsberg Központ (KK) – vagyis a tankerületi igazgató – feladata a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása, így az EGYMI-kben és a gyógypedagógiai óvodákban is. Együttnevelés (integrált ellátás) esetén az önkormányzatok által fenntartott intézményekben (óvodákban) a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának feltételeit az önkormányzatnak kell biztosítania.” (Gyírkis- Kereki- Komlósi- Rózsáné 2019, 38)

2. 1. Gyógypedagógus munkakörben

Költözés miatt váltottam munkahelyet. A tavasz folyamán több óvodával vettem fel a kapcsolatot, hiszen mindenképpen óvónőként szerettem volna itt Szekszárdon is elhelyezkedni, mivel ezt megelőzően 3 évig dolgoztam Dombóváron óvodapedagógusként, én mindig is az volt az álomom, hogy óvónéni leszek. Ekkor az EGYMI-ből kaptam a megkeresést, hogy olyan gyógypedagógust keresnek, akinek van tapasztalata óvodás korú gyermekek nevelésében, mert az intézmény óvodájába keresnek pedagógust. Így kerültem a módszertani intézmény óvodájába. A szülőkkel való kapcsolattartásra nagy hangsúlyt fektettem a kezdetektől, azt gondolom, hogy a velük való kommunikáció még érzékenyebb terület, mint egy többségi óvodában. Óvodapedagógusként a szülőkkel igyekszem a lehető legbizalmasabb kapcsolatot kialakítani. Erre az EGYMI-ben is törekedtem, de nem minden szülővel való kapcsolat kialakításában hozott sikert. Nagyon hálás vagyok azért, hogy van lehetőség a gyógypedagógus és a szülő kapcsolatáról írni és kutatni azt, valamint, hogy ezzel egy időben csöppenhettem egy ilyen intézménybe. Az új munkahely adta újonnan szerzett tapasztalások és a kutatómunkám kéz a kézben járnak, oda-vissza hatnak egymásra.

2. 2. A probléma kiindulópontja

Sajnos az együttműködés egy szülővel nem sikerült. A csoportban dolgozó másik gyógypedagógus tanácsait sem fogadta meg, de a velem való kommunikációt teljes mértékben elhárította. A gyermek óvodába beszoktatása és a későbbiekben teljeskörű fejlesztése érdekében sokat dolgoztam azon, hogy ez az együttműködés megtörténjen. Kolleganőimmal megosztottam az aggodalmam, sok tanácsot adtak, de úgy éreztem nagyobb segítségre lenne szükségem. Akkor az óvoda vezetőjével beszéltem, aki azt tanácsolta, hogy legyek határozottabb, a pedagógusi tekintélyt elérve. Amennyire lehetett a határozott pedagógusi

attitűdöt beépítettem a személyiségembe, de azt éreztem, hogy az együttműködés így sem úgy valósul meg a szülővel, ahogy én azt szeretném, és ezt a gyermek beszoktatásának sikertelensége is tükrözte. Ekkorra kerestem meg egy szakkönyvet, amit a múltban már olvastam. Ennek tanulmányozása új lendületet adott a munkámhoz. A könyv Dr. Kolozsváry Judit „Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus könyve, melyből rengeteg tudást meríték az óvodai mindennapokban és a szakdolgozati munkám során. Első körben a szülők oldaláról közelítettem meg az egész problémakört.

3. A „más” gyermek szülei

Kolozsváry Judit könyvében a szülőkből lejátszódó érzések és folyamatok ismerhetők meg. A sérült gyermekek szülei nagy lelki gyötrelmeken mennek keresztül. A szülők énvédő, vagy más néven elhárító mechanizmusokat alkalmaznak. Ezeket én is tapasztalom, melyek minden szülőnél másképp mutatkoznak meg. Valaki hárítja a kommunikációt és az együttműködést, előfordul, hogy nem is hozzák óvodába a gyerekeiket, hogy ne keljen nap, mint nap szembesülniük az igazsággal. A hárítás onnan is eredhet, hogy a szülők többségének első reakciója, amikor kiderül, hogy gyermekük fejlődésében valami eltér a szokványostól, a tagadás és a kétségbeesés. A rémület és fájdalom érzései is jellemzőek a sérült gyermekek szüleinél, az apák és az anyák maguknak és egymásnak teszik fel azt a kérdést, hogy ki a hibás. Azon is gondolkodnak, hogy vajon ki hozta be a rosszat a családba, önvád és vádaskodás keveredik bennük kimondva és kimondatlanul. Ezzel persze semmi baj nincs, a bűnbak-képzés ősi társadalmi folyamat. Kolozsváry Judit könyvében az elszigetelődés is megemlítődik: A családok nagy része eljut ahhoz a következtetéshez, hogy a legjobb számukra, ha a világtól, más emberektől elzárkózva, bezárkózva élnek. Az óvodánkba járó gyermekek szülei sokszor beszélnek arról, hogy nem szeretnek boltba menni, busszal közlekedni vagy Szekszárd belvárosába sétálni a gyerekeikkel, mert azt érzik, megvetik őket. Nagy segítség ebben a helyzetben, hogy az egyik kolleganőm gyermeke sérült, így ő teljes őszinteséggel és átérzéssel tud beszélni minden nap arról a szülőkkel, hogy higgyék el, nem nézi le őket senki, nem kell szégyenlőniük a gyermekeik esetleges furcsa viselkedését.

A könyv szerint, ha születéskor nem látszik a kisbabán, hogy valamilyen fejlődési problémája lesz a gyermeknek, hanem később derül ki, a szülőknek ez könnyebb, ezt az óvodában is tapasztalni. Hiszen mire kiderülnek ezek a nehézségek, például a mentális retardáció, az autizmus, a beszédfejlődési problémák esetén, már van múltja a szülő és a gyerek kapcsolatának. (Kolozsváry 2002).

Kolozsváry könyvében a szeretetről és kötődésről olvashattam abban az esetben, ha „más” a gyermek. A szeretet gyakorlásával kapcsolatban: az ép gyerekek esetén is nehéz az elfogadás. A sérült gyermek és az anyai szeretet: azoknak az anyáknak, akik maguk nem részesültek feltétel nélküli szeretetben, azoknak nehéz megtanulniuk ezt a szeretetet. Az anya csalódása nagy nehézségeket okoz babája elfogadásával, feltétel nélküli szeretetével kapcsolatban. Sérelmei, csalódottsága megingatják önbizalmát és hitét abban, hogy megfelelően el tudja látni gyermekét. Emiatt túlságosan aggódni fog vagy harag jellemző a viselkedésére gyermekével szemben. Ez által a gyermek is nyugtalan és szorongó lehet, csalódott lesz, hiszen nem azt kapja az édesanyjától, amit vár, például dajkálásra vágyik. A sérült gyermek és az apai szeretet: ha az apa normákat, követelményeket képvisel, melyek a sérült gyermekkel szemben kevésbé támaszthatók, ez csalódást okoz az apáknak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy azok az apák birkóznak meg sikeresen ezzel a feladattal, akik képesek átrendezni a gyermekkel szemben felállított elvárásaikat, feltételeiket a gyermek lehetőségeihez képesek igazítani, vagy azok, akik személyiségükből képesek elővarázsolni az anyai szeretet és lelkiismeret. Több esetben van rá példa azonban, hogy az édesapa összeomlik és kilép a családból (Kolozsváry 2002).

Pálhegyi Ferenc gondolatai szerint a gyermek és a szülő között nemcsak információcsere, hanem kölcsönös egymásra hatás, vagyis interakció történik. Ilyenkor az egyik fél emocionális állapota gerjeszti a másikat (Pálhegyi 1995). Pálhegyi Kolozsváryhoz hasonlóan a bipolaritást hangsúlyozza, azt, hogy az anya is hat a gyermekre és a gyermek is az anyára. Sérült gyermekek esetén sokszor az anyák nem azt a választ kapják a gyermektől, amit várnak, amire vágnak.

A fent említett édesanya, akivel nem sikerült az együttműködés kialakítása, hasonló helyzetben van. A gyermek édesapja ugyan nem hagyta el a családot, de külföldön dolgozik, kevés időt tölt a családdal. Beszéltem erről az édesanyával és elmondta, hogy nagyon megviseli ez a helyzet, úgy érzi neki kéne megoldani mindent a gyermekkel kapcsolatban. Az édesanya helyzete nem egyszerű, mert a gyermek magatartásával sok probléma van. Nagyon feszült, egész nap futkározik, tépi a saját fülét, üti a saját fejét, harapja ujjait, sokat sír, kiabál, ami miatt az édesanyának pánikrohamai vannak. A szakirodalmak között találtam a „Miért bántja saját magát?” című fejezetet, melyben megtaláltam az önbántalmazás lehetséges okait. Az okok az öningerlés, valamint válasz lehet egy, a gyermek számára kedvezőtlen társas kapcsolatra (Borbély –Kedl 2000).

Ezt az óvodában is észleltük, ezért javasoltuk az édesanyának, hogy a pszichiáter által előírt gyógyszert jó lenne adni a gyermeknek. Az édesanya kategorikusan kijelentette, hogy nem fog gyógyszert adni a gyermeknek. Többszöri beszélgetés után is ez volt az álláspontja, úgyhogy attól féltem, hogy a gyermeket nem fogjuk tudni az óvodába szoktatni, mert a fent jellemzett

viselkedése az óvodában is jelentkezett. A könyv ebben az esetben is segítségemre volt, mert az alábbi gondolatra leltem benne: Elfogadni egy olyan súlyos tényt, hogy a mentálisan retardált gyermek soha nem lesz mentálisan ép, nagyon nehéz dolog, nem is megy egyszerűen. Ahogy a szülők bezárkózása is részfolyamatokból épül fel, úgy a nyitásnak is meg vannak a maga fázisai. Ahhoz, hogy a gyermek állapotának elfogadásában segítsem a szülőt, feltérképeztem a tipikus reakciókat az elfogadás folyamatában. Ez nagy segítség volt gyógypedagógusi munka során, mert nyomon tudtam követni, hogy az édesanya milyen fázisban van. A diagnózis felállításáig: a szülő felismeri a problémát, de elhárítja a feltárára és kezelésre vonatkozó eljárásokat; vagy a korábban felismert tény realitását elfogadja: szorgalmazza a szükséges vizsgálatokat, elviszi a gyermeket kezelésekre, megfogadja a tanácsokat és azok szerint jár el. A diagnózis felállítása után részleges elfogadás vagy elfogadás jellemző. Az elfogadás mögött belső, pszichés történés áll, mely a gyászmunka. Gyászt érez a szülő az ideális gyermek elvesztése és önmaga miatt. A gyász lépcsőfokain lépdelve eljuthatnak a szülők a megbékéléshez. Minden lépcsőn van egy csomag, amit ki kell bontaniuk, melyek tartalmazzák a depressziót, a haragot, a büntudatot és a szégyent. A harag az egyik legnehezebben feldolgozható érzélem. Ez a harag mindenkinek szól, ezt az óvodai mindennapokban érzékelem. Véleményem szerint a gyógypedagógusok és az óvoda minden dolgozója kap ebből a haragból, de a szakirodalmat ismerve könnyebb kezelnem, nagyon hasznos tudni, hogy mi áll mögötte. Furcsa lehet tapasztalni egy pedagógusnak, hogy egy szülő a saját gyerekével kapcsolatban is haragot érez. Ennek magyarázata, hogy amikor önmaga reményeit, vágyait, korábbi életét gyászolja, óhatatlanul is haragszik a gyermekekre, aki miatt ezt elvesztette. A szülő tényleges elfogadása akkor valósul meg, ha felismeri, hogy mindenkinek joga van az általa élhető élethez, melyet mindenki a maga módján él. A fogyatékkal élők számára nem fogyatékkuk, hanem környezetük viszonya a fogyatékhöz a legnehezebb, ezért a szülőtől érkező elfogadás nagyon fontos. Az elfogadás az első lépés a nyitás felé vezető úton, ebben igyekeztem segíteni az édesanyát. Sok beszélgetést folytattam vele arról, hogy a gyermeket fogadja el így, a gyógyszer használatával csökkenne a gyermekben a feszültség, ami nagy segítség lenne számára is. Sokszor ösztönzöm arra a szülőket, hogy merjenek segítséget kérni, ha úgy érzik, hogy szükségük van rá, ezt az esetben szereplő édesanya fele sokszor közvetítem. A szakirodalom szerint egy szülő, akinek „más” a gyermeke, hihetetlen eseményeket él át. Jellemző szülői magatartásokról olvashattam, melyeket gyógypedagógusként fontos ismernem annak érdekében, hogy segítő kezet tudjak nyújtani a szülőknek. Vannak olyan szülők, akiket bármilyen hatás ér, mindig képesek újrakezdeni. Egyetértő támogatásra van szüksége az ilyen szülőknek, valamint elismerésre, méltányosságra. Az ilyen szülő a külvilág számára olyannak tűnhet, aki képes mindent egyedül végig vinni,

emiatt környezete sok esetben magára hagyja. A ránehezedő nyomást elfojtja, aminek következménye a pszichoszomatikus betegségek kialakulása. A másik típusú szülő átengedi, áthárítja a „más” gyerekekkel való felelősség terheit egy másik felnőttre, például a férjére, szüleire vagy a férj szüleire, mely magatartás kifogásokat von maga után. Ez a szülő típus kéri mások segítségét, mobilizálja a környezetet, ha nem jut hozzá, akkor összetörik, kétségbeesik, tehetetlenné válik. Az egyenrangú társat, segítőpartnert kereső szülő elfogadja a „más” gyermeket, időnként nehézségként éli meg ezt a helyzetet, és előfordul, hogy elfárad, de helytáll, de ha esetleg mégsem képes erre, azt is elfogadja. Ez a típus a legkiegyensúlyozottabb és legharmonikusabb szülőtypus. Az ilyen típusú szülők képesek gyermekük „másságának” elfogadására, empátiával és megértéssel nyújtanak támaszt gyermeküknek a nehézségekben. Igénylik és elfogadják a külső segítséget, de maguk is kreatívan alakítják és irányítják a család életét a mindennapokban. Nem titkolják el a gyerek problémáját, azt, hogy gyermekük sérült, de nem ez az egyetlen téma, ami érdekli őket, amiről lehet beszélgetni velük (Kolozsváry 2002). Az óvodában kiemelten figyelünk erre, igyekszünk minden nap minden szülővel más-más, őket érdeklő témákban beszélgetést kezdeményezni, ami nem a gyermekkel kapcsolatos. Ilyen témák az édesanyák esetében, hogy hova járnak fodráshoz, körmőshöz, hol vásárolnak ruhát, mit főztek a hétvégén, milyen vitaminokat szednek, melyik élelmiszer boltban vannak akciók. Sajnos kevés szülőnek van nagyszülői vagy más jellegű segítsége, de az ilyen ritka eseteknél a szabadidő eltöltéséről is beszélgetünk. Az édesapák főként a közlekedésről szoktak beszélgetni, valamint aktuálpolitikai témákat hoznak fel, amikben én pedagógusként nem szívesen foglalkozok álláspontot.

3. 1. A szülőket segítő módszerek

A Lépések című kézikönyvben információkkal gazdagodtam a szülőket segítő eszközökről, kommunikációs formákról. „Jó, ha a szülők írásos információkat, szórólapot kaphatnak: ezek emlékeztetőül szolgálhatnak a legfontosabb információkkal, az elérhető szakemberek telefonszámával, rendelési idejükkal, fogadóórájuk időpontjával és helyével. A szülőknek szükségük lehet egy kis időre egy nyugodt helyen, hogy a beszélgetést követően egymással lehessenek” (Kereki- Tóth 2019, 311).

A faliújságon sok anyag segíti a szülőket, fogadóóra időpontot is bármikor kérhetnek, ezzel élni is szoktak. Az óvodánk szülői közössége összetartó, sokat beszélgetnek, segítik egymást tanácsokkal, megbeszélik, hogy melyik gyermeknek melyik fejlesztés, orvos, fejlesztőpedagógus, esetleg gyógyszer vált be. Előfordul, hogy negatív hatása van az összetartásuknak és esetlegesen egy-egy befolyásolható szülőt arra sarkalnak, hogy ne

működjenek velünk együtt, de szerencsére ezt a bensőséges beszélgetések, empátikus magatartásunk a szülő és gyermek felé egyensúlyozzák. A szakirodalom szerint a civil szerveződések jelentős erőt képviselhetnek jogaik és esélyeik kivívásában, segítségükkel esetenként hatékonyabb megoldások születhetnek, mint amikor a szülőmagányosan próbálja saját vagy gyermeke érdekeit érvényesíteni. Ilyen civil szervezet Szekszárdon az Esőmanók. (Kolozsváry 2002)

3. 1. 1. Esőmanók

A 2010-ben megalakult ESŐMANÓK Tolna Megyei Autista Gyermekekért Közhasznú Egyesület, az autizmussal élő gyermekeket nevelő családok érdekvédelmét és érdekképviselését segíti sorstársi, érdekvédelmi, szakmai segítséget nyújtva számukra a nevelés, oktatás, képességfejlesztés, életvezetés területén. Szakemberek közreműködésével információs segítséget adnak, felvilágosító, ismeretterjesztő programokat szerveznek, lehetőséget teremtenek az érintett szülők egymást támogató, önsegítő közösséggé szerveződéséhez. Tagjaik és szakmai partnereik között autizmus-specifikus ismeretterjesztést, tanácsadást vállaló mentorszülők, gyógypedagógusok fejlesztő- és egyéb szakemberek is vannak. Fontosnak tartják, hogy ne csak a szülőket, hanem az érintett gyermekeket befogadó oktatás-nevelési intézmények - óvodák, iskolák, középiskolák - pedagógusait, a felnövekvő fiatalokat foglalkoztató munkáltatókat, munkahelyi közösségeket, illetve a velük bizonyos élethelyzetekben kapcsolatba kerülő egyéb szakembereket (pl. egészségügyben dolgozókat) is segítsék tanácsadással, autizmus-specifikus információval. Mindennek érdekében törekednek együttműködések kialakítására, lobby-tevékenységben való részvételre a helyi civil közösségekkel, illetve országos ernyőszervezetükkel (AOSZ) és a hasonló célokért munkálkodó társszervezetekkel.¹

Vizdár-Lőczy Gizella vezetőségi tagtól sok információt tudtam még meg az egyesületről. Gizella autizmus spektrum szakirányos gyógypedagógusként óvodánk munkáját segíti minden héten, így volt alkalmam egy interjút készíteni vele, melynek dokumentációja szakdolgozatomban megtalálható. A következőkben az általa elmondott információkat, az Esőmanók Egyesület tevékenységeit kívánom bemutatni. Eddigi eredményeik az elmúlt években: Az Esőmanók Egyesület közhasznú nonprofit szervezetként működik, gazdasági tevékenységet nem folytat. A működéshez szükséges költségeket főként pályázati támogatásokból fedezi. Gizella itt megemlítette Szekszárd Megyei Jogú Várost; a Nemzeti

¹ <http://www.esomanok.hu/egyesuletunkrol>

Együttműködési Alapot és az Emberi Erőforrások Minisztériumát. Elmondta, hogy magánszemélyek és vállalkozók adományai is segítségükre vannak. Szülőképző tréningeket tartanak az érintett családtagok részére Szekszárdon, melyek rendszerint több naposak, egy-egy témakört részletesen tárgyalnak. Testvérképzésekkel és a testvérek felkészítésével is foglalkoznak. Pedagógusképzéseket is biztosítanak, valamint egészségügyi dolgozók részére szervezett autizmus előadásokat tartanak. Szakemberképzéseket szerveznek és érzékenyítő előadásokat tartanak óvodákban, általános- és középiskolákban gyermekeket és pedagógusokat egyaránt bevonva, emellett munkahelyeken is tartanak hasonló előadásokat. Gizella büszkén mesélt arról is, hogy mentorszülő képzésen vett részt 4 tag. Pályázat útján állatasszisztált terápiás foglalkozásokat tudtak biztosítani érintett családoknak, továbbá bérelhető fejlesztő eszközöket vásároltak és adtak át az érintett családoknak, például kommunikációs programokat és eszközöket a nem beszélő autisták számára. Nagy lelkesedéssel mesélte, hogy tanulmányutakat szerveznek Pécsre, Tatabányára, Szolnokra és Budapestre. Részt vesznek az AOSZ (Autisták Országos Szövetsége) közös munkáiban, az általunk ismert családokkal családi napot, kirándulásokat, valamint szülő klubokat koordinálnak. Autizmussal kapcsolatos könyveket adományoznak a megyei könyvtáraknak és a PTE-nek. Autmentor (FSZK) program keretében az egyik szekszárdi óvoda több dolgozójának akkreditált autizmus specifikus képzést biztosítottak, majd szakember folyamatos támogatásával 10 hónapon keresztül segítették a tanulókat az intézmény keretein belül a hétköznapiakba is bevezetni. Autizmussal kapcsolatos egész napos konferenciát rendeztek Szekszárdra több mint 130 fő érdeklődőnek. Érzékenyítő és játékonysági rendezvényeket bonyolítanak le, amik közül a legismertebb a 2014-től kezdve minden évben megszervezett „Esőmanók Esőmenők” Játékonysági Futás és Kerékpározás, valamint az Esőmanók Játékonysági Est. A 2020-as évben először lebonyolítottak autizmussal élő gyermekek számára két nyári napközis tábort, egyik héten a szegregált oktatásban résztvevő gyermekeknek, a másik héten pedig az integráltan oktatottgyermeknek. 2021-ben és 2022-ben három hetes napközis tábort rendeztek autizmussal élő gyermekeknek. Megnyitották az Esőmanók Irodát 2020-ban Szekszárdon. 2021-ben sikeres pályázat után Szekszárdon is megvalósították az AOSZ Info-pont Irodát, ügyfélfogadással, informálással, országos programokkal és szakkönyvtárral. Ekkor új helyre költözött az Esőmanók Iroda. Gizella nagyon lelkes vezető. Az ilyen civil szervezetek segítségével a szülő optimális esetben több irányban képes kapcsolatokat, kapcsolatokat rendszerét kiépíteni és fenntartani, ami jobb perspektívát nyit meg neki és gyermekének. Rengeteg segítséget kaphatnak azok a szülők vagy bármilyen érintett, akik részt tudnak venni ezekben a kezdeményezésekben, ezeken a programokon.

3. 1. 2. NeuroHarmónia

A fejlesztőközpont célja, hogy teret biztosítson az érintett családoknak a korrekt diagnózis alkotásban, az egyéni fejlesztési program végrehajtásában és abban, hogy minden érintett elfogadó, boldog életet élhessen.

Szolgáltatásaik: Gyógypedagógiai fejlesztés – Autizmus

Egyszemélyes foglalkozás: Az érintett gyermek komplex autizmus specifikus gyógypedagógiai fejlesztése, amelynek fő irányai az önállóság kialakítása, mentalizáció, a társas kapcsolódások illetve a kommunikáció fejlesztése. A fejlesztő szakember az alkalmak során feltárja a gyermek aktuális állapotát (PECS módszertant megalapozó szimbólumszint felmérést végez), melyet visszajelez a szülőnek és ez alapján segíti a szülőt a szülőtréningen tanultak gyakorlati alkalmazásában, annak implementálását a családba, oktatási, nevelési intézménybe.

Csoportos foglalkozás: A csoportfoglalkozások célja a közösségi létben szerzett tapasztalatok bővítése, kapcsolódás a közvetlen, vagy tágabb környezetben élő személyekhez (gyermekekhez, felnőttekhez). A csoportfoglalkozások elemei: beszélgetés, módszertan specifikus játékok, szabály-, szerep -és szituációs játékok. A csoportban való részvétel feltétele az autizmus specifikus gyógypedagógiai fejlesztésen való részvétel, hogy a gyermek neuropszichiátriai állapotához igazítva a szakemberek a gyermeket leginkább támogató összetételű csoportba delegálhassák.

Pszichológiai fejlesztés: Az érintett gyermek pszichológiai fejlesztése, amelynek fő irányai az önbizalom fejlesztése, a társas kapcsolódások, illetve a kommunikáció fejlesztése. A fejlesztő szakember az alkalmak során feltárja a gyermek aktuális állapotát, melynek alapján összeállítja a fejlesztési irányokat.

Szülőtréning - Autizmus specifikus

Alapozó: Szakember által tartott online szülőtréning, melyben a résztvevő szülők, nagyszülők és akár pedagógusok is az autizmus spektrumállapotról kapnak háttértudást, mely alapjául szolgál a további fejlesztéseknek. A szülőtréningen a spektrumállapot értelmezésének kifejtésére, a jelenlegi szakmai álláspontok és ellátási lehetőségek részletezésére is sor kerül.

Haladó: Az alapozó tréningen megismertekre épülő olyan gyakorlati tréning, melyben a résztvevők képessé válnak a mindennapi élet tudatos, felkészült szervezésére. A tréning fókuszába az autizmus spektrumzavarban alkalmazott specifikus segítségadás eszközei kerülnek.

Szülőtréning - ADHD specifikus: Szakember által tartott szülőtréning, melyben a résztvevő szülők, nagyszülők és akár pedagógusok is az ADHD spektrumállapotról kapnak háttértudást, mely alapjául szolgál a további fejlesztéseknek. A szülőtréningen a spektrumállapot értelmezésének kifejtésére, a jelenlegi szakmai álláspontok és ellátási lehetőségek részletezésére is sor kerül.

DISZ eltérések

Diagnosztika: Diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia érintettség mérése és mielőbbi felismerése, majd dokumentált szakvélemény alkotása és kiadása. Ezen eltérések korai felismerése nagyban könnyítheti a fejlesztését és megelőzheti a gyerek önbizalom-csökkenését.

Fejlesztés: Diszlexia, diszgráfia és diszkalkulia fejlesztés egyéni és csoportos formában egyéni fejlesztési terv alapján az eltérés nagyfokú visszaszorításért. A szakemberek felkészültsége és a központ felszereltsége nagyban megkönnyíti a hozzájuk fordulóknak nehézségeit. Kognitív viselkedés fejlesztés – ADHD: A kognitív viselkedésfejlesztés bevezetése a gyermekek mindennapjaiba, ezzel megteremtve gyermek alapismereteit mellyel sikeresen alkalmazkodik a szülők által megtanult és a minden napokba bevezetett jutalmazási, szabályrendszerhez.

Diagnózis alkotás: Autizmus spektrumai, ADHD, DISZ eltérések, Indulatkezelési nehézségek, Tanulási nehézségek, Magatartásbeli nehézségek. Személyes mentorálás: Egyszemélyes kapcsolattartás a NeuroHarmónia Fejlesztő Központtal. Fejlesztésben dolgozó szakértők családspecifikus koordinációja. Családi elakadások szakértő segítői feltárása, megoldás keresése. Megváltozott helyzetek felismerésének támogatása, szükség esetén a fejlesztési terv felülvizsgálata. Fejlesztés előrehaladásának monitorozása, értékelése a család felé.²

Nagyon fontosnak tartanám azt, hogy a fejezetben leírt jelenségekkel, tényekkel minden pedagógus, de gyógypedagógusok mindenképpen legyenek tisztában, tudják, hogy a szülőknél milyen folyamatok zajlanak, vegyék figyelembe, hogy éppen milyen élethelyzetben vannak, mit élnek át. Ezek hiányában nem lehet sikeres véleményem szerint egy szülő és a gyógypedagógus együttműködése, így a gyermek óvodai nevelése is kudarcba fulladhat. Nagy segítség volt számomra a szakirodalmak feldolgozása után az, hogy a szülők érezték, hogy megértem őket, hogy segíteni akarok, hogy elfogadom őket és gyermekeiket. Az édesanyával, akivel nehezebb volt a kommunikáció és nem valósult meg az együttműködés, azután, hogy a szakirodalmakban olvasottakat igyekeztem beépíteni az óvodai mindennapokba, egyre könnyebb volt a problémák megbeszélése.

² <https://www.neuroharmonia.hu/>

3.1. 3. A szülői kompetencia erősítése

Dávid Mária, Nyitrai Ágnes és Podráczky Judit gondolatai megerősítettek abban, hogy a nagyon fontos a szülőket megerősíteni. A pedagógiai tanácsadás szerepe a kora gyermekkori intervencióban című szakirodalom szerint az egyik legmeghatározóbb tényező a nevelt gyermekek életkora. A munkám során tapasztalom a mindennapokban, hogy a kisgyermek nem mindig tudja szükségleteit, igényeit, érzéseit, vágyait megfogalmazni a felnőttek felé, negatív és pozitív élményeit is nehezen meséli el. Ezért nagyon fontos, hogy a szülő és a pedagógus ezeket egymással megosszák. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy az elmúlt négy évben, amióta óvodában dolgozik ez jól működött. Az EGYMI-ben a sérült gyermekek szülei nagyobb hangsúlyt fektetnek erre, mindig kapunk információt arról, hogy étkezett-e volt-e mosdóban a gyermek otthon, mennyit aludt az éjszaka és milyen a kedve. A pedagógus és a szülő egymásrautaltsága a gyermek fejlődése során egyre kevesebb mértékben jelenik meg, tapasztalataim alapján az iskolába készülő nagycsoportos gyermekek szülei csak fontos esetekben számolnak be az otthon tapasztaltakról. Fontos feladatommak tartom a pedagógiai munkám során, hogy a szülőket megerősítsem abban, hogy szülőként megfeleljenek, a pozitív nevelési elveiket erősítsem. A pedagógus elsősorban abban kell, hogy segítse a szülőt, hogy ő maga legyen képes a gyermek fejlődését megfelelő módon elősegíteni és szülőként hatékonyan működhessen. (Dávid- Nyitrai- Podráczky 2018, 16-18)

4. A gyógypedagógus

Dr. Kolozsváry Judit könyve a pedagógus oldaláról is megközelíti a sérült gyerekek nevelését. A könyvben olvasottak alapján nagyon nehéz és felelősségteljes dolog az óvoda és iskola számára a másképpen, a sajátosan fejlődő gyermek befogadása. Sok óvoda, iskola helyi nevelési, pedagógiai programjában feladatként megjelenik a befogadás, azonban, amikor megjelennek a sérült gyermekek, akik integrációra szorulnak, ambivalens érzések ébrednek a pedagógusokban. Azért szeretek az EGYMI-ben dolgozni, mert szegregált nevelés esetén nem jellemző, hogy ez problémát okoz. Minden újonnan érkező gyermek esetén segíteni szeretnénk, tudjuk, hogy oka van annak, hogy a gyermek hozzánk került. Azt gondolom, hogy az „új” mindig kihívást jelent, de abban a dolgozói gárdában, ahova kerültem, ez jól működik. Nagy hangsúlyt fektetünk egymást támogatására, biztatására. Fontos, hogy együtt tudunk működni, megerősítjük egymást a mindennapokban. Amikor a fent említett esetben az édesanyával nem tudtam együttműködni, ez nagy csalódottságot okozott számomra, megkérdőjeleztem azt is, hogy vajon elég vagyok-e az EGYMI-ben való munkához. A többiek támogatásának hála hamar újra motivált lettem, és nagyon jól esett a támogatásuk.

A könyvben szerepel egy „Szegregáltan vagy integráltan?” rész, ezért fontosnak tartottam erről is írni, hiszen mindkét tanulásszervezési módban van tapasztalatom. Mindegyik szervezési mód megtervezésénél fontosak a tárgyi és személyi feltételek, a megfelelő pedagógiai módszerek megválasztása és alkalmazása. Azt tapasztalom, hogy a szegregált intézmények esetén a gyermekek egyéni igényeinek figyelembe vételére sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni.

A szakirodalom szerint a pedagógusnak a gyermek meglévő motivációit ismernie kell, szükségleti motívumait ki kell elégítenie, minden módszertani, tantárgypedagógiai eszköztárát be kell vetnie ahhoz, hogy a „más” személyiségű gyermek fejlődését segíthesse.

„Más” gyermek nevelése esetén a pedagógus és a gyerek között egy sajátos dinamikájú erőter jön létre a gyerekekkel való foglalkozás közben, melybe sérült gyermek esetén különös nagy súllyal lép be a szülő. Ha közöttük, ebben a háromszögben működik az együttműködés, akkor a gyerekeknek sokkal nagyobb esélye van a fejlődésre. Ellenkező esetben a gyermek fejlődése akadályokba ütközik. Ez a többségi óvodákban is fontos volt és nagy jelentőséggel bírt, nagy hangsúlyt fektetett minden óvodai dolgozó ennek elősegítéséhez, de az a meglátásom, hogy az EGYMI-ben ez sokkal hangsúlyosabb. Ahhoz, hogy a pedagógus megértse a szülőt meg kell határozni és azonosítani kell a problémát; alternatív megoldásokat kell kidolgozni; ezeket értékelni kell; döntést kell hozni, a döntést követő megoldást figyelemmel kell kísérni és utólag értékelni kell (Kolozsváry 2002).

4. 1. Pedagógus kompetencia

1. ábra: Pedagógus kompetenciák³

³ http://www.igypk.hu/mentorhalo/tananyag/Gygyapedagogiai_gyakorlatok_kziknyve/kep2.png

Az Oktatási Hivatal által kidolgozott Kiegészítő útmutató pontjai közül 4. és a 7. kompetenciát kívánom kiemelni, mert az egyéni bánásmód eddigi óvodapedagógusi és jelenlegi gyógypedagógusi munkám során is kiemelt fontosságú, továbbá mind a mindennapokban, mind a dolgozat témája szempontjából hangsúlyos a megfelelő kommunikáció és együttműködés a munkatársakkal és a szülőkkel.

„4. kompetencia: A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség. Alapvető pszichológiai, pedagógiai és szociológiai tudással rendelkezik a személyiség sajátosságaira és fejlődésére vonatkozó nézetekről, a szocializációról és a perszonalizációról, a hátrányos helyzetű gyermekekről, a személyiségfejlődés zavarairól, a magatartásproblémák okairól, a gyermeknevelés, a tehetséggondozás és az egészségfejlesztés módszereiről. Ismeri az óvodás gyermek megismerésének módszereit. Ismeri az anyanyelv által közvetített fogalmak kialakulásának életkori sajátosságait, a gyermekek fogalomrendszerének fejlesztésében játszott szerepét. Ismeri a gyermeki tevékenységek által fejlesztendő kompetenciákat, ezek fejlődésének mérési, megfigyelési módszereit. Képes a gyermekek egyéni szükségleteit figyelembe véve olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek elősegítik a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi fejlődését, az egészséges életmód kialakítását. Képes a tehetséges, a nehézségekkel küzdő vagy a sajátos nevelési igényű, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket felismerni, hatékonyan nevelni, fejleszteni, számukra differenciált bánásmódot nyújtani. Döntéseiben szakmai önreflexióra és önkorrekcióra képes. Nyitott a személyiségfejlesztés változatos módszereinek elsajátítására. Tiszteli a gyermekek személyiségét, képes mindenkiben meglátni az értékeket és pozitív érzelmekkel (szeretettel) viszonyulni minden gyermekhez. Érzékeny a gyermekek, családok problémáira, törekszik az egészséges személyiségfejlesztés feltételeit biztosítani minden gyermek számára.

7. kompetencia: Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás: Ismeri az óvodai kommunikáció sajátosságait, hatását a kapcsolatok minőségére. Tájékozott a szülőkkel és a pedagógiai munkáját segítő különféle szakemberekkel, szakmai intézményekkel való együttműködés módjairól. Ismeri a pedagógusszerepre vonatkozó pszichológiai, szociológiai és pedagógiai elméleteket, a szereppel kapcsolatos különböző elvárásokat. Ismeri a pedagógus szakma jogi és etikai szabályait, normáit. Tájékozott az óvodapedagógusi hivatásához kötődő

információs forrásokról, szervezetekről. Képes a gyermekekkel a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer megteremtésére, az együttműködési formák közös kialakítására, elfogadtatására. Szakmai szituációkban képes szakszerű, közérthető, nyílt és hiteles kommunikációra gyermekkel, szülőkkel, kollégáival, az óvodán kívüli munkatársakkal a partnerek életkorának, kultúrájának megfelelően. Képes felismerni, értelmezni kommunikációs nehézségeit és ezen a téren önmagát fejleszteni. Képes meghatározni saját szakmai szerepvállalását. Pedagógiai munkájában felmerülő problémákhoz képes adekvát szakirodalmat keresni, felhasználni. Jól tájékozódik az óvodapedagógiai szakirodalomban, képes elemezni, értelmezni e területek kutatási, fejlesztési eredményeit, tisztában van a pedagógiai kutatás, fejlesztés, valamint innováció sajátosságaival. Képes egyszerűbb kutatási módszerek használatára. Pedagógiai helyzetekben képes együttműködésre, kölcsönösségre, segítő kommunikációra. Nyitott arra, hogy a konfliktushelyzetek, problémák feltárása illetve megoldása érdekében szakmai segítséget kérjen és elfogadjon. Kész részt vállalni a pedagógiai munkájával kapcsolatos fejlesztési, innovációs tevékenységben. Betartja a pedagógus pálya jogi és etikai normáit. Törekszik önismeretének, saját személyiségének fejlesztésére, testi-lelki egészségének megőrzésére, és ehhez nyitott a környezet visszajelzéseinek felhasználására. Figyelemmel kíséri saját tevékenységének másokra gyakorolt hatását, s reflektív módon törekszik tevékenységének javítására, szakmai felkészültségének folyamatos fejlesztésére. Szakmai műveltségét nem tekinti állandónak, kész a folyamatos szaktudományi, szakmódszertani és neveléstudományi megújulásra. Nyitott a pedagógiai tevékenységére vonatkozó építő kritikára.”⁴

A 2022. májusában történő Pedagógus I. minősülésem alkalmával a 7. kompetenciára nagy hangsúlyt fektettem, hiszen óvodapedagógusi munkám során is kiemelt fontossággal bírt. Az egyéni bánásmód is alapvető volt a többségi óvodai nevelésben, de véleményem szerint a szegregált formában dolgozó pedagógusok személyiségjegyeiben e kompetenciának még kiemeltebb módon kell megjelenni a mindennapokban. Ez a Szekszárdi EGYMI minden dolgozójára, nem csak a győgyepedagógusokra jellemző.

4. 1. 1. A megfelelő győgyepedagógusi kommunikáció

A pedagógusnak el kell sajátítania a kommunikációt segítő technikákat. Ennek állomásai, melyeket én is gyakran alkalmazok: a passzív hallgatás: a csend, a metakommunikációval jelzett „meghallgatói” beállítódás elindíthatja a szülő közlését, mely csend természetesen éber

⁴ [Oktatási Hivatal \(oktatas.hu\)](https://oktatas.hu)

és élénk, befogadó személyiséget sugároz. A csendnél erőteljesebb kifejezése az érdeklődésnek a megerősítő reagálás. Ezek a biztató üzenetként ható jelzések, például szemkontaktus, fejbólintás, előredőlő testtartás. Az aktív, értő figyelem során néha rövid, összegző mondatokat mondhat a pedagógus, amelyekben összegzi az eddig elhangzottak érzelmi részét, valamint az sugallja a szülő felé, hogy ezek az érzelmek és indulatok érthetőek. Így a szülő számára is egyértelmű lesz saját érzelmi állapota. A pedagógus szándékmotiváltságát fejezi ki a szülő felé, amikor felé fordul, passzívan figyel, vagy visszajelez. A szülő és a pedagógus kommunikációjában mindig fennáll a veszély, hogy teljesen értik-e egymást, mert értő figyelem nem jöhet létre empátia és elfogadás nélkül. Ez tapasztalatom szerint oda vissza ható folyamat, a szülőnek is el kell fogadnia a pedagógust, rá kell tudja bízni gyermekét, bíznia kell a pedagógusban. Ez sérült gyermekek esetén nehezebb, az ilyen gyermekeket még jobban féltik szüleik. A pedagógus pedig az elfogadó odafordulással megerősíti a szülő személyiségét, azt a hitet, hogy a szülő jól neveli gyermekét, hogy anyai, apai voltában jól teljesít. A könyvben Kolozsváry feltünteti a gyakori kommunikációs gátaikat, melyeket miután megismertem tudatosan kerülöm őket. Az gátaik az alábbiak: utasítás, irányítás; fenyegetés, figyelmeztetés; prédikálás, nyomásgyakorlás; azonnali tanácsadás, gyors megoldási javaslatok; logikai érvek, rábeszélés; kritizálás, hibáztatás, ítélezés; dicséret; hízélgés, elismerés, egyetértés; címkézés, kategorizálás, megszegyenítés; értelmezés, elemzés; bagatellizálás, vigasztalás; faggatás, kikérdezés; figyelemelterelés, humorizálás (Kolozsváry 2002).

4. 1. 2. Az együttműködés formái, módszerei

A pedagógusok együttes erővel sokat tehetnek a gyermekek fejlődéséért, az emberi minőség korrekciójáért, ahogyan ezt Dr. Füle Sándor megfogalmazza A pedagógusok és a szülők együttműködése című könyvében, mely a rendszerváltás időszakában íródott. Az 1990-es években a szabadidő-irányítás és az egészséges életmódra nevelés is megjelent a család és az intézmény együttműködése során. Fontos volt a családi életre nevelés. Az együttműködés tartalmi elemeinek együttesén alapult a szülői munkaközösség és a pedagógusok kapcsolata, közös tevékenysége. Dr. Füle Sándor az együttműködés formáit is meghatározta kérdőíves vizsgálata eredményeit figyelembe véve. Ezen formák közé tartozott a fogadóóra, a családlátogatás, a szülői értekezlet, a nyílt nap, a szülői munkaközösségi munka, a rétegcsoporthoz megbeszélés, a véletlen találkozás, a levelezés, ellenőrző és a telefon segítségével folyó kapcsolattartás. A 90-es évek környékén jellemző volt a szülői akadémia, és a családi kör klub működése, valamint jelen volt az iskolatanácsai tevékenység. A szakirodalomban az együttműködés módszerei is megjelennek: előadás, beszélgetés, meggyőzés, vita, „beleszólás”

az óvoda ügyeibe, példamutatás, tömegkommunikációs anyagok felhasználása, és a „mozgalmi” módszerek. A szülők vélekedése a nekik szóló pedagógiai előadásokról, vitakörökről, a pedagógusokkal való beszélgetésekről, a tömegkommunikációs eszközök használatáról, a szülőknek szóló cikkekről, műsorokról, a példamutatásról, amit a pedagógus felől kaptak, pozitív volt. Az akkori pedagógusok szerint lényeges volt a meggyőzés módszere a gyermeki szabadidő helyes eltöltésével kapcsolatban. Elengedhetetlen volt a szülőkkel megismertetni a korszerű nevelés alapvető módszereit, hogy ezek segítségével eredményesebben tudják a gyermek személyiségét fejleszteni. Létfontosságú volt az őszinteség, a kölcsönös bizalom, a megértés, és a segíteni akarás. Ezek egyik megnyilvánulási formája volt a rendszerváltás idején a családlátogatás. (Füle 1989)

A technikai fejlődés és a társadalmi változások befolyásolták az óvodapedagógusok és a szülők kapcsolatának alakulását. A településfejlődés korábban jóval a mai szint alatt volt, ebből következően az óvodák általában falusiasabb jellegűek voltak, a kapcsolattartás is nyitottabb volt. A véletlen találkozásokra több lehetőség adódott, hiszen az emberek inkább gyalog, vagy tömegközlekedéssel jártak. A mindennapokban nagyobb szerepet (Füle 2002).

A szülők és pedagógusok kapcsolattartásának mintázatai című műben arról olvashattam, hogy a hagyományos értelemben vett, formális kommunikáció alkalmi az óvoda és a szülők között a szülői értekezlet, a fogadóóra. Valamint zajlik egy informális kommunikáció is, mind a pedagógusok, mind a szülők oldaláról, amely néha egészen más tartalmat közvetít az formálishoz képest. A formális kommunikáció rendszeresen ismétlődő, a résztvevői állandóak. A tagoknak van szerepe és státusza, valamint előre meghatározott feladatokat érint. Egyirányú, szegényes tartalommal rendelkezik, formális a nyelvezete és a nyilvántartása. Az informális kommunikáció ezzel szemben előre nem tervezett, véletlenszerű kapcsolattartás, ez a fajta kommunikáció bármikor és bárhol folyhat. A telekommunikációs kapcsolattartást ide sorolhatjuk, tehát azt, amikor e-mailben vagy telefonon történik a kapcsolattartás. A telekommunikáció gyors, ha valamilyen probléma felmerül, azonnal lehet jelezni, azonban ilyenkor hiányzik a személyes jelenlét, kevésbé érvényesülnek a nonverbális jelzések, és nem elegendő a rendelkezésre álló idő. Így kimondhatjuk, hogy külön-külön mindegyik kapcsolattartási forma hiányos (Kathyné-Nagy 2017).

Gyógypedagógus munkám során is mindkét kapcsolattartási formát együttesen alkalmazom, ahogy óvodapedagógusként is tettem. Gyógypedagógusi munkakörben azt tapasztalom, hogy a telekommunikációs kapcsolattartás fontos a szülőknek, de nem olyan hosszadalmas, mint a

többségi óvoda szüleivel. Véleményem szerint ez amiatt van, hogy a más gyerekek szüleinek korlátozottabb az ideje és lehetősége. Munkám során a beszélgetés módszerét alkalmazom a legtöbbször.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy ugyan roppant fontos a helyes pedagógusi attitűd, a módszerek és formák megfelelő alkalmazása, de a szülő és a szakember együttműködése csak akkor sikeres, ha a szülők elfogadják azt a realitást, hogy csak bizonyos vonatkozásokban történnek lépések, gyógyulás azonban nem lesz (Borbély–Kedl 2000).

4.1.2.1. Pedagógiai tanácsadás

Több gyermeknevelési kérdésben nagyon sok szülő bizonytalan és támogatásra szorul. Nincs azonban olyan intézményrendszer, ahová a szülő az olyan jellegű kérdésekkel, mint például, hogy „olyan önállóan a gyermek, mit tehetek?” fordulhatna bárkihez. A nevelési tanácsadók hálózatának nincs kapacitása ezeknek a kérdéseknek a megválaszolására, más szakszolgálati intézmény, amely ilyen feladatot látna el, nincs jelenleg. Egyértelmű, hogy sokkal több szülőnek lenne szüksége tanácsadásra, mint ahányan igénybe veszik a jelenleg is működő segítségnyújtási formákat. Ugyanakkor lényegesen több jól képzett tanácsadóra is szükség lenne, akik elérhető közelségben dolgoznak és képesek lennének hatékonyan segíteni a tanácstalan szülőknek (Dávid- Nyitrai- Podráczky 2018). Eddigi tapasztalataim alapján úgy gondolom, hogy bennünk, pedagógusban keresik a szülők azt, akik a mindennapokban felmerülő kérdéseikre választ adnak, akik felé aggodalmaikkal, bizonytalanságukkal fordulhatnak.

4. 1. 2. 1. 1. A tanácsadó pedagógus kompetenciái

A módszertani kézikönyv hét tulajdonságot emel ki, mellyel a tanácsadóknak rendelkezniük kell a sikeres munkához. Az első az intellektuális képességek: könnyű és gyors tanulási képesség, képesség a kutatásra, adatgyűjtésre, válogatásra, értékelésre, ítélőképesség, induktív és deduktív gondolkodás, szintetizáló- és általánosítókészség, kreatív képzelet és eredeti gondolkodás. A második a képesség az emberek megértésére és közös gondolkodásra, más emberek iránti tisztelet, tolerancia, képesség az emberi reakciók befogadására és elemzésére, könnyű kapcsolatteremtés, Képesség a bizalom és tisztelet megnyerésére, melynek alapfeltétele az udvariasság, valamint a jó modor is. Fontos, hogy legyen képessége a kommunikációra, meggyőzésre és motiválásra pedagógusnak: képesség mások meghallgatására, szóbeli és írásbeli kommunikációra, más emberek tanítására, meggyőzésére és motiválására. Valamint intellektuális és érzelmi érettség szükséges: viselkedés és cselekedetek kiegyensúlyozottsága,

függetlenség, hogy képes legyen tárgyilagos következtetések levonására, képesség a nyomással szembeni ellenállásra, frusztrációval és bizonytalanságokkal való együttélésre. Nagyon fontos az önkontroll minden helyzetben, a rugalmasság, valamint adaptációs képesség a megváltozott körülményekhez. Személyes ambíció és kezdeményezőkézség: egészséges ambíció, vállalkozó kedv, bátorság, kezdeményezés és állhatatosság. Kiemelt fontosságú véleményem szerint az etika és becsületesség: őszinte törekvés mások megsegítésére, rendkívüli becsületesség, képesség felismerni a saját kompetenciánk határait. Fontos, hogy a tanácsadó képes legyen a hibái beismerésére, valamint a kudarcokból való tanulásra. Nélkülözhetetlen a fizikai és mentális egészség is (Dávid- Nyitrai- Podráczky 2018).

4. 1. 2. 2. Beszélgetés szülőkkel

Kereki Judit és Tóth Anikó módszertani kézikönyvében a szülővel való beszélgetés megvalósításáról olvashattam. Ezek a gondolatok megerősítették eddig kialakult elveimet arról, hogy miként viselkedjek pedagógusként a szülőket segítve. Igyekszem mindig a megfelelő körülmények között kommunikálni velük. Töreksem a bizalmas kapcsolat kialakítására, alkalmas időben és helyen beszélni velük a gyermekeiket érintő dolgokról. Általában ez az irodában történik és ilyen beszélgetések után időt szoktam hagyni a szülőknek, hogy a megbeszélést átgondolják, feldolgozzák. (Kereki- Tóth 2019, 311)

A kézikönyv kitér a szülővel való konzultáció körülményeire is. „Az egyik legfontosabb körülmény, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre. Ha időt hagyunk a szülőknek, az tiszteletet közvetít, és lehetőséget ad nekik arra, hogy ne érezzék kiszolgáltatottnak magukat, ne kerüljenek szélsőséges állapotba, és megőrizhessék a kontrollt a velük történő események fölött.” (Kereki- Tóth 2019, 311)

A leírtak szerint cselekedtünk, az első beszélgetést követően rövid időn belül a következőre is sort kerítettünk. Hétről hétre egyre jobban fogadta el tanácsainkat az édesanya, segítve ezzel gyermekét. Az óvodavezető kérése volt, hogy a szülő, ha nem fogadja el a szakértő bizottság által kirendelt gyerekorvost, akkor keressen fel egy olyan orvost, akinek tanácsát az édesanya megfogadja. A szülő ennek hatására magán úton talált egy pszichiátert, aki megvizsgálta a gyermeket és előírt neki egy nyugtató hatású gyógyszert. A gyermeknél kevert specifikus fejlődési zavar, gyermekkori autizmus és közepes mentális retardáció áll fent markáns viselkedésromlással. A gyermek viselkedése ezekből ered, így indokolt volt egy olyan gyógyszer szedése, mely segít a gyermek idegrendszerét nyugalmi állapotba tartani. Az édesanya a következő napon már adta a gyermeknek a cseppeket, melyek hatása 3-4 napon belül érzékelhető volt. Amikor erről beszámoltunk az édesanyának, nagyon boldog volt, az

együtműködés eléréséhez ez a lépés volt az áttörés, hogy az édesanya olyan visszajelzést kapott tőlünk, hogy segített gyermekének azzal, hogy adta neki a gyógyszereket, hogy gyermeke viselkedésében pozitív irányú, ugrásszerű változás volt megfigyelhető. A pszichiáterrel felvettem a kapcsolatot, telefonbeszélgetés alkalmával tudtam vele konzultálni. Elmondta, hogy a szülő összefoglalta az óvodában tapasztaltakat és elvitte a pedagógiai jellemzésünket. Azóta a gyermek egyre több időt tud az óvodában tölteni, kevésbé frusztrált, egyre több játékkal játszik. Nagy siker volt számomra, hogy az édesanyával sikerült az együtműködés, mely azóta is fennáll, de a legnagyobb visszacsatolás számomra az, hogy a gyermek tartja velem a szemkontaktust, engedi, hogy megöleljem, rám mosolyog.

A szakirodalmak nagy segítséget jelentettek számomra ennek megoldásában, azóta a kollegáim is használják, valamint a szülőket segítve nekik is kiemeltünk részeket belőle. Azt érzem néhány szülőnél, hogy sokkal könnyebben elfogadják a tanácsokat, ha valamilyen szakirodalommal alátámasztom. Azt gondolom, hogy mivel fiatal vagyok és a pályám elején járok, így vagyok számukra hiteles.

A Gyógypedagógiai alapismeretek szakirodalomban olvashattam, hogy a gyógypedagógusok önként lépik át azt a láthatatlan határt, ami a fogyatékosággal élő embereket az ép emberektől elválasztja. Úgy gondolom, hogy egy nagy felelősség és kiváltság, melyet csak úgy lehet végezni, ha az gyógypedagógus mögött biztos szakmai tudás áll (Gyógypedagógiai szemle 2000).

Erre törekszem a mindennapi munkám során, a megvalósításban az óvodai vezetője, a közvetlen kolleganőm minden esetben segítenek, sokszor az autista szakos kolleganő is részt vesz a beszélgetésekben, azok megszervezésében, megtervezésében.

4. 1. 2. 3. Együtműködés más szintéren

Az óvodába járó gyermekek közül többen járnak magánúton fejlesztésre a Szekszárdon található NeuroHarmónia Fejlesztő Központba, ahol különböző szakterületeken illetékes szakember dolgozik, ahogy a központ bemutatásánál a fentiekben ezt már leírtam. A mi óvodánkban az autista gyermekek szülei veszik igénybe a fejlesztő központ nyújtotta lehetőségeket, így az autizmus spektrum pedagógiája szakos gyógypedagógus és a szülő kapcsolatáról szeretnék írni. Ehhez a gondolatszállhoz kapcsolnám a pedagógiai szakszolgálatok gyógypedagógusait, hiszen ezek a szakemberek másfajta kapcsolatban állnak a gyermekekkel és az ő szüleikkel. Mivel munkájuk nagy jelentőséggel bír, így a téma feldolgozásában figyelembe kell venni az ő szerepüket, helyzetüket is. A módszertani anyag

szerint az ilyen szakemberek nehézsége, hogy ritkán, heti 1-2 órában találkoznak a gyermekkel. A szakszolgálatnál dolgozó szakemberek esetében előfordul, hogy még ritkábban. Az általam megkérdezettek elmondása szerint ez szintén nehéz körülmény a jó kapcsolat kialakításában, így sokszor nem alakult ki az együttműködés. A szakemberek fejlesztés alkalmával direkt módon hatnak egy gyermek viselkedésére, de ennek hosszabb távú hatása attól függ, hogy mit visz haza a szülő a látottakból. Nemcsak a konkrét játék- és feladathelyzetekből mit lát, hanem a szakember szemlélete is fontos. Tisztázni kell a szülővel, hogy ő mit gondol a látottakról, azok mennyire integrálhatók a mindennapjaikba, hogyan és milyen módon tudja ezt ő maga átadni az otthoni környezetben. Amikor konkrét tanácsokat szeretnének adni a szakemberek a gyermek bizonyos élethelyzeteivel kapcsolatban a fejlődés érdekében, még erőteljesebb a beavatkozás, indirekt módon ezzel az egész családi rendszerre hatnak. Azonban ehhez az szükséges, hogy a szülő befogadó legyen, ami nem mindig történik meg. Az okok megkeresésére, a bizalmas kapcsolat kialakítására sajnos nem mindig van idő, nem minden esetben megfelelőek a körülmények, így sajnos az együttműködés nem valósul meg, mely hátráltatja a fejlesztések hatékonyságát (Aradi-Baranyi-Bertók-Borbély-F. Föld- Kiss-Meszéna-Futó-Ónodi,-Szelényi 2019).

4. 2. A gyógypedagógiai munkát segítő szakemberek

Kolozsváry Judit könyvében tudást szerezhettem arról, hogy kik azok, akik a munkánk során segítő kezet nyújthatnak: kollégák, vezetők, más szakemberek, szülők, a gyermek.

Fontos, hogy a megfelelő tárgyismerethez jusson a pedagógus, melyeket speciális szakmai könyvekből, tanulmányokból, folyóiratokból, különböző publikációk tanulmányozásával szerezhetik. A konzultáció más területek szakembereivel is sok tudást adhat. Az esetmegbeszélő csoport igen elterjedt szakmai munkaforma a segítő szakmák képviselőinek körében.

Az én pedagógiai munkámhoz orvos, logopédus, autista szakos gyógypedagógusok más szintéren, terápiás kutya felvezető és OKJ rehabilitációs kutyakiképző, valamint gyógytornász járulnak hozzá a mindennapokban. A szupervízió is jó módszer lehet speciális szakemberrel történő esetmegbeszélés, esetelemzés alkalmával. „Alapvető célja, hogy egy konkrét eset feldolgozásán keresztül az érintett szakemberek hatékonyabb segítői alternatívákat kínáljanak. A tudatos szakmai tervezés, a többoldalú megközelítés, a közösen végiggondolt alternatívák növelik a segítői munka hatékonyságát, és csökkentik a munka végzéséből fakadó terhek következményeit” (Gáspár – Majoros – Szarka, 2018, 6). Keddi napokon autista szakos

gyógypedagógus segíti a munkánkat, ami nagy segítség, hiszen az óvodába járó gyerekek nagy többsége autista. Kéthete szerdán pedig kutyaterápiában vehetnek részt a gyerekek. Logopédiai ellátásban minden pénteken részesülnek a megkésett beszédfejlődésű vagy beszédhibákkal rendelkező gyermekeink. Velük igyekszünk a lehető legtöbbet kommunikálni, tapasztalatot cserélni, de azt összeegyeztetni, hogy egy esetmegbeszélésen minden szakember részt vegyen, sajnos eddig nem sikerült.

A könyv szerint a pedagógusnak szövetségeseket kell keresnie a „más” gyermek megfelelő kezeléséhez. Saját kollégái körében, más szakemberek között, valamint a szülők körében. Szerencsésnek érzem magam, mert rengeteg segítséget kapok közvetlen kollégáimtól, mióta itt dolgozom, mindenben bíztatnak. Az édesanyával kudarcba fulladt együttműködésről is beszéltünk, együtt kerestük a megoldást rá. A probléma megoldása érdekében az óvoda vezetője kezdeményezte, hogy minden héten kétszer egy félórás megbeszélést tartsunk, ahol jelen van ő, az autista szakos pedagógus, a csoportban dolgozó gyógypedagógusok és az édesanya, ahol mindenki, aki részt vesz a gyerek nevelésében, elmondhatja a tapasztalatait. Ilyenkor ötletelni szoktunk annak érdekében, hogy a gyermek óvodai beszoktatása sikeres legyen. Ahogy ezek a konzultációk egymást követték, úgy az édesanya egyre nyitottabb lett.

A szakemberek közötti együttműködés legfontosabb eszköze a Lépések című kézikönyv szerint a folyamatos, kölcsönös információcsere, mely véleményem szerint is nagyon fontos. A folyamatos és hiteles kommunikáció átadására törekszünk a mindennapi munkánk során, ahogy azt a könyv is említi. A szakirodalom szerint kihívást jelent, ha a résztvevőknek eltérő a kommunikációs stílusa, ha kevés a rendelkezésre álló idő, túlterheltek a felek, vagy konfliktus húzódik közöttük. Azt gondolom, hogy ha előre jelezzük, hogy esetleg most nem alkalmas a beszélgetés, máskor kéne az információt cserélni, akkor ez nem probléma, ha esetlegesen nem valósul meg a kommunikáció, az úgy gondolom, hogy nem probléma, sőt sok esetben lehet, hogy többet ártunk vele, ha megvalósul kedvezőtlen körülmények között (Kereki- Tóth 2019).

„Az eredményes kommunikáció a következő kritériumoknak felel meg: az átadott információ teljes, világos, rövid, időszerű és ellenőrzött. Teljes, azaz minden releváns információt tartalmaz; világos, vagyis tömör; megfelelő időkeretek között zajlik, így időszerű; és a beszélő elismert, felhatalmazott személy az adott kompetencia és feladat tekintetében” (Kereki- Tóth 2019, 314).

Dr. Kálmán Zsófia Bánatkő című könyvében arról ír, hogy az addigi jó viszony a szülő és a szakemberek (orvos, pedagógus) között akkor romolhat meg sok esetben, amikor egy, a szülő

számára negatív diagnózis, probléma kerül feltárása, vagy a konkrét eredményt teszik közzé a szakember a szülő számára. Számomra sok segítséget adott a könyv, hiszen szakemberek, szülők idézetei szerepelnek benne a témával kapcsolatban. Véleményem szerint ennek nagy támogató ereje van, mert így egy kétségek között lévő pedagógus, vagy egy reményt vesztett szülő arról olvashat, hogy mások életében is megjelennek ezek a problémák. Nekem nagy erőt és segítő kezet adott a könyv (Kálmán, 1995).

A NAT-ban olvashatjuk, hogy a tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata – a közös célt szem előtt tartva – a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszéden alapul. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a közös felelősségvállalásnak lényeges szerepe van a nevelés sikerességében. Ez nem csak az együttnevelést megvalósító iskolában tanító pedagógus kizárólagos felelőssége. A pedagógus a tanulást-tanítást speciális szakmai kompetenciák alapján segíteni tudó különböző szakemberekkel együtt (például gyógypedagógus, gyógytestnevelő, iskolapszichológus, szociális munkás, fejlesztő pedagógus, tehetséggondozó pedagógus, gyermekvédelmi jelzőrendszer szakembere) kialakított foglalkozások keretében, valamint a szülők és a tanuló folyamatos bevonásával, a pedagógiai tevékenység részeként elismert konzultációs tevékenységet folytatva végzi pedagógiai munkáját. A tanulói teljesítmény értékelésének egyik célja, hogy segítse a tanuló és a szülő objektív tájékoztatását.⁶

5. Autizmus

Mivel a gyermekek nagytöbbsége autista az óvodában és a fent leírt együttműködés megoldásának alanya is gyermekkori autizmussal érintett, így az autizmusról is kívántam ismereteket szerezni a szakirodalmak feldolgozásával.

5. 1. Az autizmus definíciói

„Az autizmus a gyermekpszichiátria egyik legdinamikusabban fejlődő, intenzíven kutatott területe. Az autista személy gyermekkorától élete végéig speciális segítségre szorul. Az autizmust egymástól függetlenül Kanner, amerikai és Asperger, bécsi pszichiáterek írták le elsőként. Az autizmus-kutatás ugrásszerű fellendülése a 60-as évektől kezdődött. Ez világszerte jellegzetesen összefüggött az autista gyermekek szüleinek társadalmi önszerveződésével. Ezek a szervezetek, a velük szoros kooperációban dolgozó szakemberekkel együtt ma is fontos szerepet játszanak a kutatás, ellátás és ismeretterjesztés területén” (Gyógypedagógiai

⁶ <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes>

szöveggyűjtemény 1996, 215-217). A fent már említett Esőmanók szervezetek is ilyen Szekszárdon.

„Az autizmus, vagy annak enyhébb megnyilvánulása, az autisztikus viselkedés, a szociális, avagy társas fejlődés súlyos zavara. Az autizmus vagy autisztikus szavak a görög eredetű „autos” szóból származnak, amelynek jelentése – „önmaga” – utal az autisztikus vagy autista gyermekek, felnőttek szélsőséges beszűkülésére, az éltre irányuló, egyben korlátozott, sajátos megnyilvánulásaira. Inkább fejlődési rendellenességről, s nem egyszerűen a társadalmi szerepléstől való visszahúzódásról van szó az autizmus esetében. Minőségileg különbözik a szociális sérülések egyéb formáitól és más típusú pszichológiai, pszichiátriai problémáktól. Az autizmus hátterében szervi, idegrendszeri sérülés áll” (Borbély– Jászberényi-Kedl 1998, 73).

„Az autizmussal élő gyermekeknek nehézségeik vannak a nonverbális kommunikáció területein. Kerülik a szemkontaktust, és különösen aktívak vagy nyugodtak, magukbafordulóak. Nem figyelnek környezetükre, és nem osztják meg az érdeklődéseiket másokkal. Nehézséget okoz nekik, hogy hangokat és gesztusokat utánozzanak, valamint hogy jelentést kapcsoljanak hozzájuk.” (Hannah,2010, 15)

Ezen viselkedések az esetleírásban megemlített gyermeknél is fennálltak, mióta szedi a gyógyszereket kevésbé markánsak, de természetesen el nem tűntek.

„Az autizmus számos, meghatározott tünet együttes megléte esetén diagnosztizálható:

(1) minőségi romlás a szociális interakciókban: a nem-verbális viselkedés (szemkontaktus, mimika, testtartása, gesztusok) használatának jól észrevehető csökkenése. A fejlődés lélektani szempontból indokolt kortársi kapcsolatok kifejlesztésének hiánya. Másokkal való közös öröm átélésének, keresésének hiánya; közös érdeklődés, elfoglaltság keresésének hiánya. Szociális vagy érzelmi kölcsönösség hiánya.

(2) Minőségi romlás a kommunikációban. A beszélt nyelv fejlődésének késése vagy teljes hiánya (nem használ helyette, vagy kiegészítésére más érintkezési formákat, például mimika, gesztusok). Már kialakult, adekvát beszédállapot ellenére csökkenő számú beszélgetés kezdeményezése vagy fenntartása. Sztereotípiák, ismétlődő nyelvi fordulatok, vagy speciálisan egyéni nyelvezet. A spontán fantázia vagy szociális imitációs játékok hiánya.

(3) Viselkedés, érdeklődés és tevékenységek korlátozott, kisszámú, ismétlődő, sablonos mintái. Intenzitásában, tárgyában, abnormálisan körülményes abnormális foglalkozás, egy vagy több gátolt sztereotip érdeklődési mintával. Teljes rugalmatlanság, kényszeres, görcsös ragaszkodás,

bizonyos célszerűtlen rutinokhoz, rituálékhoz. Sztereotipen ismétlődő mozgások az ujjakban, a kézben, vagy akár az egész testre kiterjedően. Tárgyak részleteinek tartós szemlélése” (Kolozsváry 2002, 153-154).

5. 2. MASZK Kutatás

A kutatást az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar pszichológusai és gyógypedagógusok, a MTA-ELTE Autizmus Szakmódszertani Kutatócsoport végezte. Arról szól a vizsgálat, hogy milyen feszültségekkel, megküzdési stratégiákkal jár együtt, ha egy autista személy él a családban. Három rétege volt a kutatásnak, az egyik online kérdőíves felmérés, legalább kétszáz szülőpár körében, ami reprezentatív kutatásnak számít Magyarországon. A második rétegben eggyel mélyebbre ástak, az alapkérdések ugyan ezek voltak, csak sokkal részletesebb adatokkal, más módszertannal, mélyinterjú formájában, amikor személyesen találkoztak a szülőkkel. A második lépcső kevésbé számszerűsíthető eredményeket hozott, de a kettő eredményéből együtt tudtak igazán alapos következtetéseket levonni, összevetve őket. Körülbelül 80 családot érintő mintán terveztek. Az első lépcsőben, az online kérdőívet úgy állították össze, hogy tudjon az érintett szülő valamilyen formában segítséget kérni, ha elakad a kitöltésében. A harmadik fázis pedig módszerfejlesztés volt. Egy olyan módszert kívántak fejleszteni, amelyet a közoktatásban dolgozó pedagógusok számára alakítanak ki, és az a célja, hogy segítse a pedagógust és az osztályt abban, hogy autizmussal élő tanulót sikeresen integráljon az osztályba. Stefanik Krisztina Csillagbusz című könyve adta a kutatás módszertani alapját. Kidolgoztak egy integrációt segítő módszert, ami arról szól, hogy a könyv segítségével hogyan készítse fel a pedagógus az osztályát az autista tanulóval kapcsolatban. Céljuk az volt, hogy valódi integráció jöjjön létre. A kutatás kifejezetten a pszichológiai jól-létet, a közérzetet, a stresszoldást vizsgálta. ⁷

5 vizsgálati év volt a kutatásban. Az 1. kutatási év: 2016-2017., 5. kutatási év: 2021. 02.-08.

A MASZK jelenlegi kutatási-fejlesztési munkájának egyik fókuszában az autizmussal élő gyermekek, felnőttek és szüleik életminősége, pszichológiai jólléte áll, s ezen belül is az ellátás és az életminőség összefüggései. Az adatgyűjtés 2016-2018 között zajlott. Autizmussal élő gyermekek és felnőttek szülei töltötték ki kérdőívet. A kérdőív az ő, illetve gyermekük, családjuk életminőségére és pszichológiai jóllétére irányult. A szülői életminőség és kompetenciaélmény az autizmussal élő gyermeket nevelő csoportban összefügg a kihívást jelentő viselkedések jelenlétével és az autizmus tüneteinek súlyosságával. Jelentős támogató

⁷ <https://aosz.hu/maszk-kutatas-autizmus-es-jol-let-szulok-megkuzdesi-strategiairol-indul-kutatas/>

faktornak tűnik a kutatás alapján a társas támogatottság az életminőség szempontjából: az együtt élő szülők, a testvérek, a nagyszülők, a támogató barátok, szomszédok jelenléte egyaránt pozitívan hatnak az életminőségre. Pozitív kapcsolat mutatkozik továbbá a szülői életminőség és a gyermek intézményes nevelésével való szülői elégedettség között. A szülői kompetencia megélése összefügg azzal, hogy igényel, illetve kap-e szakmai támogatást a szülő. A szülők magasabb szakmai támogatottsága jobb szülői életminőséggel jár együtt. A kutatás eredményei szerint az autizmus spektrumon mutatott enyhébb tünetek jelenléte jobb életminőséggel járnak, ez már az óvodáskorban is tapasztalható.⁸

A kutatás nagy előrelépés a magyar gyógypedagógiában és a gyógypedagógusoknak hatalmas segítség ad munkájuk során.

6. Vizsgálat bemutatása

6. 1. A vizsgálat célja, módszerei

Kutatásom célja, hogy megvizsgáljam, hogy a szakirodalmakban leírtak hogyan valósulnak meg a mindennapokban, milyen mértékben támasztják alá az elméleti részben leírtakat, valamint más gyógypedagógus tapasztalatait is össze kívánom hasonlítani a saját tapasztalataimmal a témában.

A kutatási módszerek közül a kérdőíves kikérdezést alkalmazom, a kérdőíveket online formában osztom meg. Két kérdőívet készítek, mert a gyermekek szüleit és a gyógypedagógusokat is meg szeretném kérdezni. A két kérdőívben sok közös pont van, hiszen az együttműködést két oldalról, a szülők és a gyógypedagógusok oldaláról is vizsgálni kell.

6. 2. Kutatási kérdések

Kutatásom során a következő kérdésekre keresem a választ:

1. A gyógypedagógusok és a szülők szerint a köztünk lévő együttműködés mennyire valósul meg?
2. Mennyire érzik magukat a gyógypedagógusok és a szülőkegymás partnereinek?
3. Milyen formákat alkalmaznak a gyógypedagógusok a kapcsolat szorosabbá fűzésére és a szülők támogatására?
4. Milyen formákat alkalmaznak a szülők a kapcsolat szorosabbá fűzésére és a gyógypedagógusok támogatására?
5. Milyen formákat alkalmaznak a gyógypedagógusok a kapcsolat szorosabbá fűzésére és a szülők támogatására?
6. Melyek a preferált kapcsolattartási formák a szülők illetve a gyógypedagógusok oldaláról?

⁸ <https://maszk.elte.hu/etletminoseg/produktumok.html>

9. Milyen információkkal igyekeznek segíteni a szülőket a gyógypedagógusok?

12. Milyen helyzetekben kell együttműködni a gyógypedagógusoknak más szakemberekkel és milyen módon alakul a velük közös munka?

6. 2. A vizsgálati minta

A kérdőíveket 52 gyógypedagógus és 42 szülő töltötte ki.

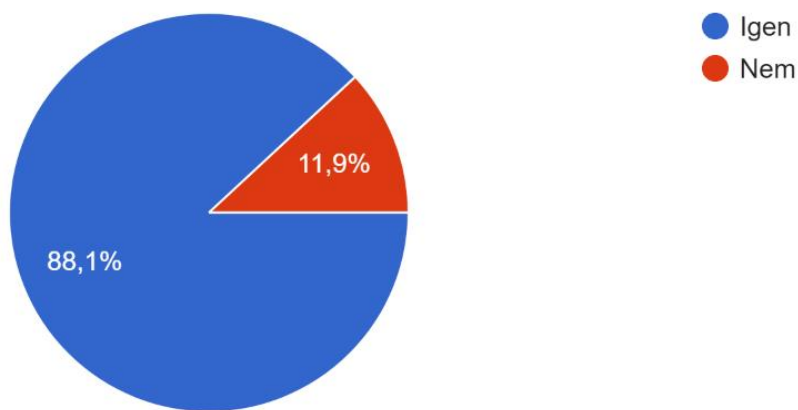
6. 3. Kérdőívek elemzése

6. 3. 1. A szülők és a gyógypedagógusok válaszainak összehasonlítása

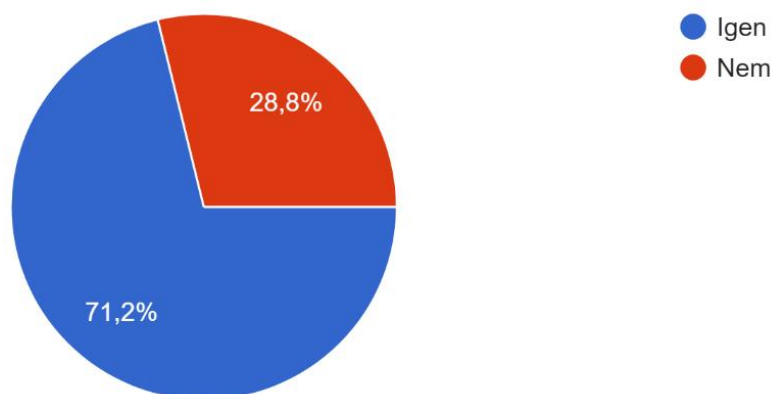
A gyógypedagógusoknak és a szülőknek készített kérdőívek kérdései között sok átfedés van, ugyanazokat a kérdésköröket mindkét oldalról szerettem volna megvizsgálni. Így a kapott eredményeket össze kívánom hasonlítani.

A gyógypedagógusok és a szülők szerint az együttműködés megvalósul. A szülők 64,3%-a (27 fő) érzi úgy, hogy teljes mértékben megvalósul az együttműködés, 33,3% (14 fő) szerint pedig részben valósul meg. Csupán egy szülő nyilatkozta azt, hogy nem valósul meg gyermeke pedagógusával az együttműködés. Hasonló arányban a pedagógusok 65,4 %-a (34 fő) szerint teljes mértékben megvalósul az együttműködés a szülőkkel, 32,7% (17 fő) nyilatkozta azt, hogy részben valósul meg. A pedagógusok közül is csak egy érzi úgy, hogy nem valósul meg az együttműködés.

Az együttműködéshez kapcsolódóan azt is fontosnak véltem vizsgálni, hogy az együttműködés résztvevői partnereknek érzik-e magukat. Érdekes eredményt kaptam, hiszen a szülők közül 37-en egyenlő félnek érzik magukat, és ehhez képest alacsony számban, 5-en nem érzik magukat egyenlő félnek. Ehhez képest a gyógypedagógusok közül szintén 37-en érzik magukat egyenlő félnek, azonban igen magas számban, 15-en nem érzik magukat egyenlő félnek. A diagramokon is látható, hogy a gyógypedagógusok sokkal nagyobb arányban adtak nemleges választ.

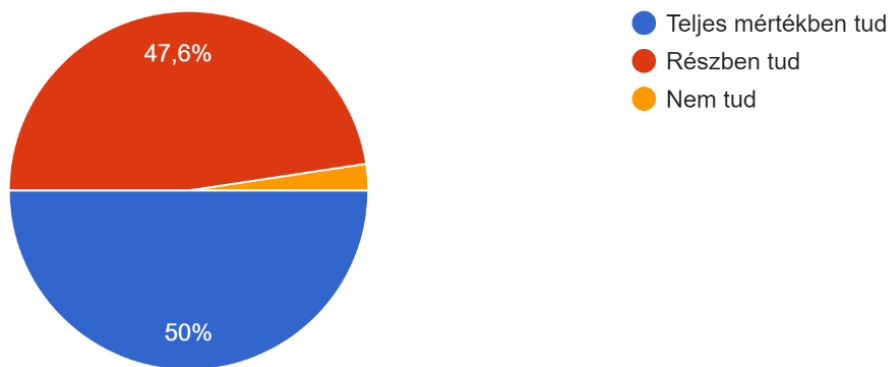

1. ábra: Szülői válaszok arra a kérdésre, hogy egyenlő félnek érzi-e magát.

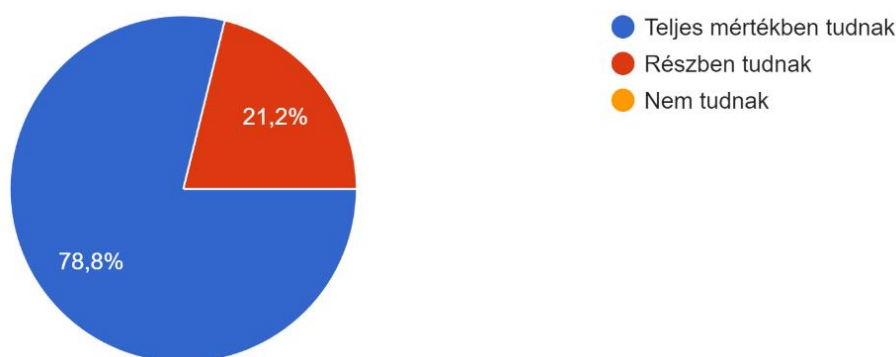

2. ábra: A gyógypedagógusok válaszai arra a kérdésre, hogy egyenlő félnek érzik-e magukat.

A szülők közül 21-en gondolják azt, hogy gyermekünk teljes mértékben tud kapcsolódni a gyógypedagógussal. A gyógypedagógusok sokkal magasabb számban gondolják ezt, hiszen 41 fő jelölte be ezt a válaszlehetőséget. A szülők közül azonban szinte majdnem a fele érzi azt, ahogy az ábrán is látható, hogy ez a kapcsolódás csak részben valósul meg. A pedagógusok válaszai ennél jobb tendenciát mutatnak, hiszen ők ezt a lehetőséget 11-en jelölték be. Egy szülő nyilatkozott úgy, hogy nem tud gyermeke a gyógypedagógussal kapcsolódni. A gyógypedagógusok felől nemleges válasz nem érkezett. A megítélés jelentősnek tekinthető különbsége adódhat abból, hogy a gyermekek sokszor nehezen válnak el a szülőtől, nem szívesen, esetleg sírva mennek be az óvodai csoportba, tanterembe, vagy a fejlesztő szobába. Így sok szülő gondolhatja azt, hogy gyermeke nem szereti a gyógypedagógust, nem nyit felé. Azonban többször tapasztaltam, hogy ez a nehézkes elválás sokszor gyors lefolyású, és szinte még a szülők az intézményt el sem hagyták, a gyermekek már mosolyognak, elmélyülten játszanak, vagy a pedagógusokkal beszélgetnek.

3. ábra: A szülői válaszok arra a kérdésre, hogy gyermekük milyen mértékben tud a gyógypedagógussal kapcsolódni

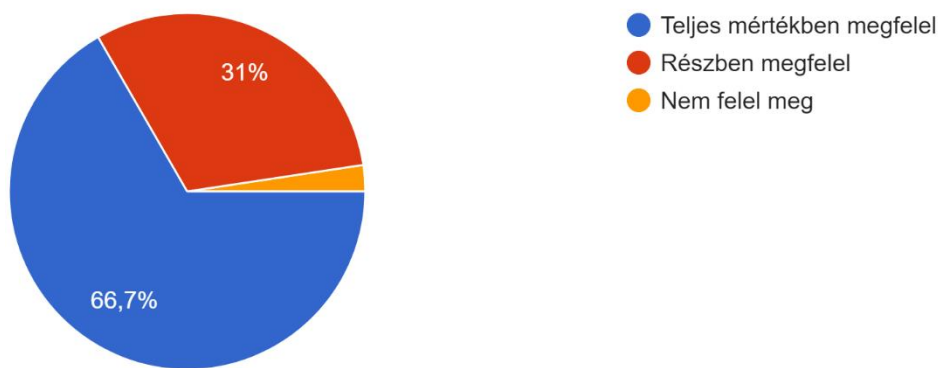
4. ábra: A gyógypedagógusok válasza arra a kérdésre, hogy a gyermekek milyen mértékben tudnak vele kapcsolódni.

Azt is vizsgálni szerettem volna, hogy a szülők és a gyógypedagógusok véleménye szerint a gyermekek elfogadták-e a gyógypedagógusokat. Itt pedagógusok szintén magasabb százalékban érzik azt, hogy a gyermek elfogadta őket, mint a szülők. Ugyanis a szülők közül 30 fő válaszolta azt, hogy gyermeke elfogadja azt a pedagógust, akivel napi kapcsolatban van és 11 fő, hogy nem mindegyik gyógypedagógust. Egy szülő gyermeke nem találkozik napi szinten gyógypedagógussal. A pedagógusok közül viszont szinte mindenki, 49 fő nyilatkozott arról, hogy az a gyermek, akivel napi kapcsolatban van, elfogadja őt és csak egyetlen pedagógus adott nemleges választ. 2 pedagógusnak pedig nincs olyan gyermek munkája során, akivel minden nap találkozik. A szülőket arról is megkérdeztem, hogy gyermeküknek milyen a kapcsolata olyan gyógypedagógussal, akivel heti rendszerességgel találkozik. 30 szülő szerint a gyermeke a gyógypedagógust elfogadja, 12 érzi úgy, hogy gyermeke nem mindegyik gyógypedagógust fogadta el. A pedagógusok válaszai itt is sokkal pozitívabb eredményeket mutatnak: egy kivételével mindenki azt nyilatkozta, hogy elfogadják őt azok a gyermekek,

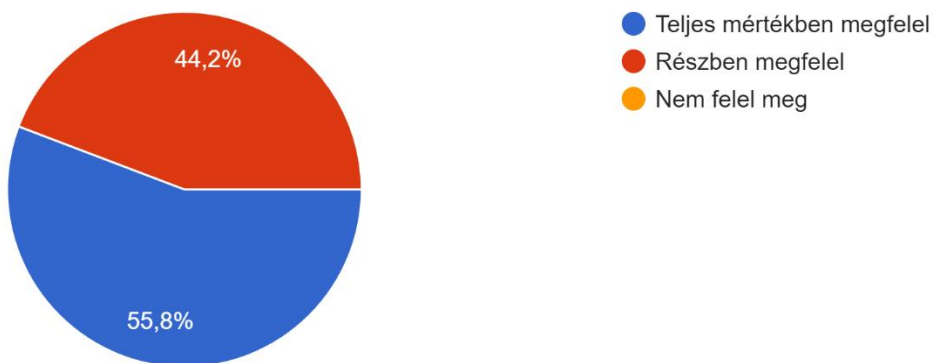
akkal heti rendszerességgel találkozik. A nagy különbség elgondolkodtató, érdemes lenne véleményem szerint a háttérben álló lehetséges okokat más módszerrel feltárni.

Arra is kíváncsi voltam, hogy a szülők elfogadják-e a gyógypedagógusokat. A szülők negyede nyilatkozott úgy, hogy egyes gyógypedagógusokat elfogad, viszont van olyan, akit nem. A többiek harmincan azt nyilatkozták, hogy elfogadják a gyógypedagógust. A gyógypedagógusok közül 49-en gondolják azt, hogy elfogadja őket a szülő és csak hárman érzik úgy, hogy nem. Ehhez kapcsolódott az a kérdésem, hogy a szülők mennyire szívesen hagyják a gyermeküket az intézményben vagy fejlesztésen. A szülők közül 35-en szívesen, 5-en kevésbé szívesen hagyják gyermeküket intézményben. 1 szülő nem hagyja gyermekét ott, ő is jelen van, 1 szülő gyermeke pedig nem jár intézménybe. Fejlesztésen viszont minden szülő szívesen hagyja gyermekét.

Sokszor éreztem úgy, hogy a személyiségem nem felel meg a szülők értékrendjének és elvárásainak. Ezért ezt a kérdéskört is vizsgálni szerettem volna. A szülők közül 28-an nyilatkozták azt, hogy a gyógypedagógus személyisége teljes mértékben, 13 szülő pedig, hogy részben felel meg az ő értékrendjüknek, elvárásaiknak. Pozitív eredmény, hogy több, mint kétszer annyian válaszolták azt, hogy teljes mértékben, mint azt, hogy részben. Az is pozitív, hogy csupán csak egy szülő válaszolta azt, hogy a gyógypedagógus ezeknek nem felel meg. A gyógypedagógusok más arányban vélekednek erről, az ő válaszaik eredményei kissé pesszimistábbak. 29 gyógypedagógus érzi azt, hogy személyisége teljes mértékben megegyezik a szülők értékrendjével és megfelelő elvárásaiknak. Azonban magas számban érzik azt a pedagógusok, hogy ennek csak részben felelnek meg. Azonban az pozitív, hogy a kitöltők közül egy gyógypedagógus sem érzi azt, hogy nem felel meg az elvárásoknak. A kimagasló különbség a két diagramon jól kivehető. A gyógypedagógusokkal való beszélgetéseim során arra a következtetésre jutottam, hogy a gyógypedagógusok azért érezhetik ezt, mert sok esetben a szülők megkérdőjelezi Véleményem szerint azonban ez nem azt jelenti, hogy a gyógypedagógus nem felel meg a fent említetteknek, hanem, hogy a szülő a véleményének határozottan hangot ad.

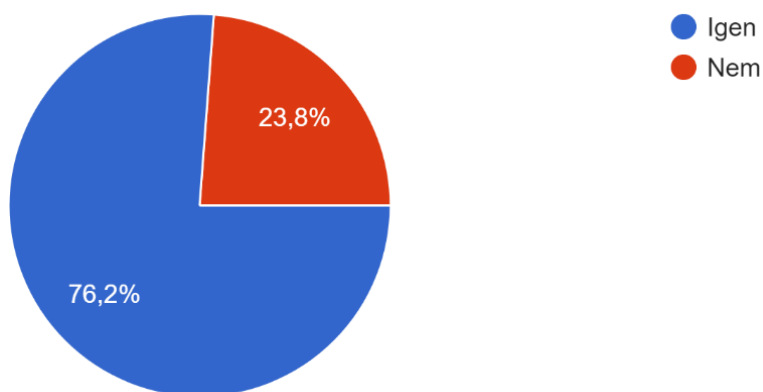
5. ábra: Szülők válasz arra a kérdésre, hogy a gyógypedagógus megfelel-e az elvárásainak.

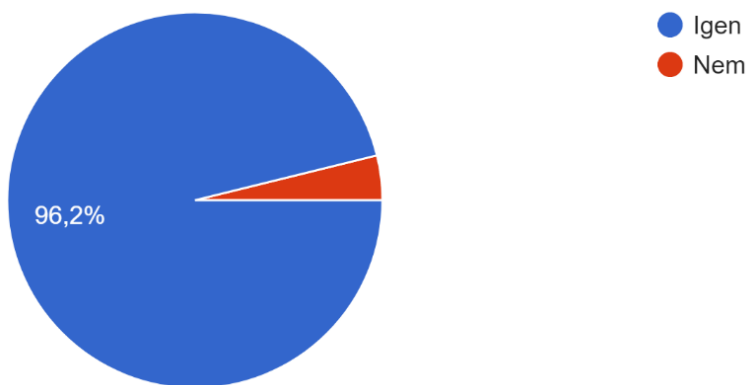
6. ábra: A gyógypedagógusok válasza arra a kérdésre, hogy megfelel-e a szülők elvárásainak

Fontos kérdés számomra, hogy a szülő és gyógypedagógus elég erőfeszítést tesz-e azért, hogy együttműködésük megvalósuljon. A kutatás eredményei alapján a pedagógusok saját elmondásuk alapján elég erőfeszítést tesznek ennek érdekében, mert csak ketten válaszoltak nemmel. A szülők válaszaik más arányt mutatnak, több mint negyedük szerint nem tesznek elég erőfeszítést ezért a pedagógusok. Ez a különbség jól látható a diagramokon. A szülőkkel való beszélgetés során arra jutottam, hogy sok szülő azt érzi, hogy a pedagógus nem kommunikál a szülővel megfelelő módon és ideig. Megkérdeztem a szülőket, hogy ezt érzik-e akkor is, ha szülői értekezleten vagy fogadóórán kommunikálnak a gyógypedagógussal. Az szülők nagytöbbsége elmondta, hogy akkor kevésbé érzik ezt. Tapasztalataim alapján azt gondolom, hogy egy pedagógus sokkal kevésbé tud a szülőre fókuszálni, ha a gyermekek is jelen vannak. Fontosnak tartom a reggeli és a délutáni információátadást, mely két-három mondatban folyik, de ha a szülő több ideig, alaposabban szeretne a pedagógussal egy, a gyereket érintő dologról beszélni, akkor ezt jó, ha előre jelzi. Előfordul, hogy én is valamelyik szülőt megkérem, hogy beszéljünk ezt meg az irodában. Megkérdezem, hogy öt percben meg tudjuk-e ezt beszélni. Ha nem, akkor egy előre megbeszélt időpontban, fogadóóra keretein belül tudunk beszélni, melyet

a kolleganőmmel is egyeztetek. Azt gondolom, hogy ezeket a helyzeteket a szülők nehezen mérik fel, és én tapasztaltam azt, hogy a fent említett módszeremet elutasításként értelmezték. Úgy gondolom, ezt fontos a gyermek óvodában szoktatása időszakában már megbeszélni. A szülők saját elmondásuk szerint elég erőfeszítést megtesznek, hárman adtak csak nemleges választ. A gyógypedagógusok is nagyon pozitívan nyilatkoztak ebben a témában a szülőkről, közülük is csak hárman gondolják úgy, hogy nem tesznek elég erőfeszítést a szülők.

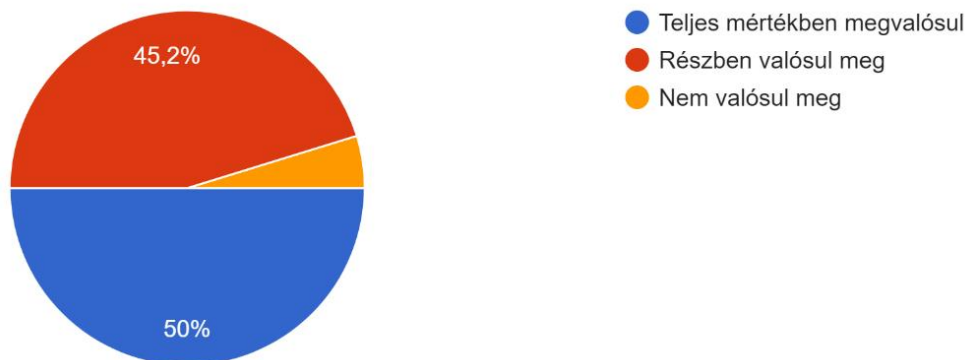
7. ábra: A szülők válaszai szerint ilyen mértékben tesznek meg elég erőfeszítést a gyógypedagógusok az együttműködés érdekében

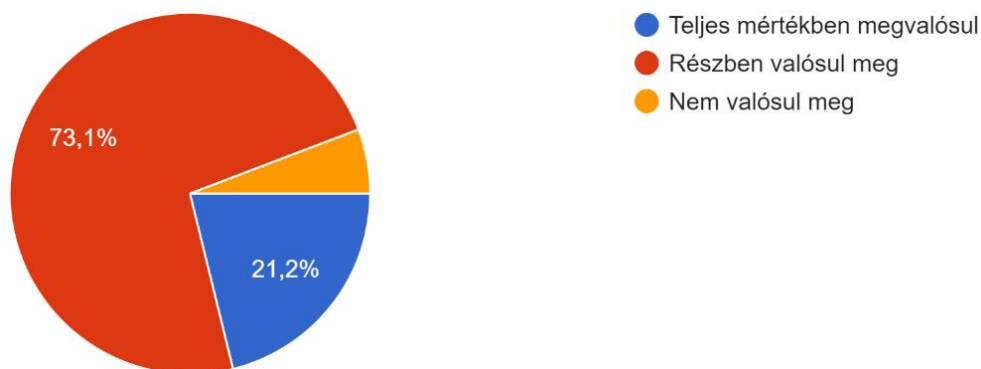
8. ábra: A gyógypedagógusok válaszai arra a kérdésre, hogy elég erőfeszítést tesz-e az együttműködés érdekében

Az együttnevelésről alkotott vélemények között is van különbség, ha a szülők és a gyógypedagógusok oldaláról felmérjük a kapott adatokat. A szülők fele azt gondolja, hogy az együttnevelés teljes mértékben megvalósul, valamint szintén majdnem a fele, pontosan 45% (19 fő) gondolja azt, hogy részben megvalósul az együttnevelés. Pozitív eredmény a szülők felől az, hogy csak ketten gondolják azt, hogy ez nem valósul meg. Érdekes arány ehhez képest a gyógypedagógus véleményének összesítése: 11 fő gondolja azt, hogy teljes mértékben valósul

meg az együttnevelés, elég magas számban 38-an érzik úgy, hogy részben valósul meg ez a dolog. Azt viszont a pedagógusok közül is kevesen gondolják, hogy az együttnevelés nem valósul meg, 3 gyógypedagógus nyilatkozott így. Ez az arány a diagramokon is szembetűnő.

9. ábra: A szülők válaszai arra a kérdésre, hogy az együttnevelés milyen mértékben valósul meg.

10. ábra: A gyógypedagógusok szerint az együttnevelés ilyen mértékben valósul meg.

A pedagógiai tanácsadás nagy segítség a szülők számára. Azt vizsgáltam a kérdőív ezen pontjában, hogy a tanácsadással milyen gyakorisággal élnek a gyógypedagógusok. 9 szülő számolt be arról, hogy a gyógypedagógusok minden nap ellátják őket pedagógiai tanácsokkal. 17-en választották azt a válaszlehetőséget, hogy heti rendszerességgel alkalmazza a tanácsadás módszerét a gyógypedagógus. 5 szülő elmondása alapján a gyógypedagógus havi rendszerességgel használja a módszert, 11 szülő szerint a gyógypedagógus nem látja el őket tanácsokkal. A gyógypedagógusok válaszai alapján legtöbbször (24 fő) havonta, 18 gyógypedagógus heti rendszerességgel él ezzel a módszerrel, heten minden nap adnak tanácsokat a szülőknek. 3 pedagógus azt a választ adta, hogy nem alkalmazza a pedagógiai

tanácsadás módszerét. További kutatásaim során szívesen vizsgálnám annak az okát, hogy ezek a gyógypedagógusok miért nem élnek ezzel a szülőket támogató lehetőséggel.

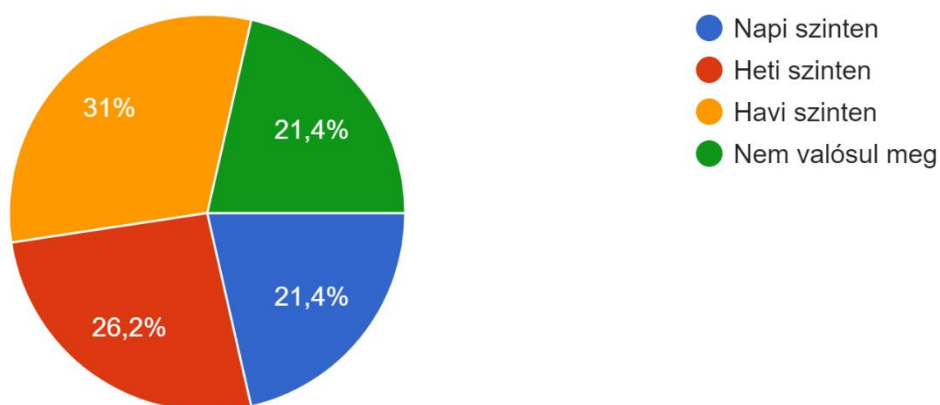
Igyekszünk pedagógusként bensőséges kapcsolatot megteremteni a szülőkkal, így a velük való kommunikáció sokszor beszélgetés formájában valósul meg. Én ebben a formában tudok a szülőkkal a leg célravezetőbben megbeszélni egyes dolgokat, de azt gondolom ebben a szituációban is meg kell tartani a megfelelő pedagógus-szülő viszonyt. Mivel számomra ez egy fontos módja a kommunikációnak és a szakirodalomban is megjelent, így fel szerettem volna mérni, hogy a szülők és a gyógypedagógusok milyen gyakran alkalmazzák e módszert. A szülők válaszainak aránya érdekes eredményeket mutat. 14 szülő azt a választ jelölte, hogy minden nap alkalmazza a beszélgetés módszerét. Ugyanennyien válaszolták azt, hogy a pedagógusok heti szinten beszélgetnek velük. Fele ennyien tapasztalták azt, hogy havi szinten alkalmazza a beszélgetés módszerét gyermeke gyógypedagógusa. Heten választották azt a válaszlehetőséget is, hogy a gyógypedagógus nem beszélget a szülőkkal. A gyógypedagógusok ezt jobbnak ítélik meg. 24-en beszélgetnek minden nap, 17-en heti rendszerességgel, 10-en havi rendszerességgel, valamint egy gyógypedagógus válaszolta azt, hogy nem beszélget a szülőekkel.

Az együttműködés módszereként több régebbi szakirodalomban megjelenik a családlátogatás. Mivel az elmúlt években a pedagógusok nem igazán járnak családlátogatásra, így én a 4 éves pedagógiai pályám során ezt nem tapasztaltam meg, mert egyik intézményben sem szokás. Ezt a kérdőív eredményei is alátámasztják, ugyanis gyógypedagógusok és a szülők is 78%-ban adták azt a választ, hogy nem történik családlátogatás. Kevés esetben (10%) nyilatkoztak úgy, hogy járnak a gyógypedagógusok a családoknál.

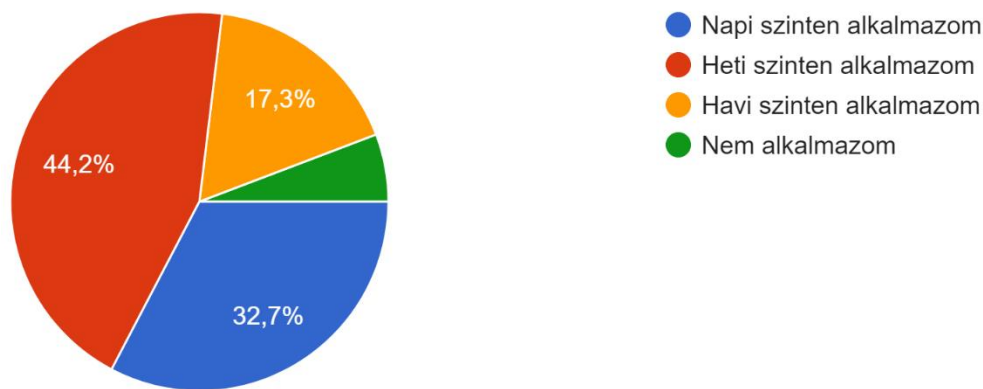
A kapcsolattartás formáiról is megkérdeztem a szülőket és a gyógypedagógusokat, arra fókuszálva, hogy a gyógypedagógus felajánlja-e s milyen gyakorisággal a szülői értekezletet és a fogadóórát. Évente a gyógypedagógusok 9,6 %-a, vagyis 5 fő ajánlja fel a szülői értekezlet lehetőségét. Ugyanezt a szülők 14, 3%-a, vagyis 6 fő tapasztalta. A gyógypedagógusok 63,5%-a (33 fő) szervez fél évente szülői értekezletet a kérdőívek válaszai alapján. A szülői válaszok ezt visszaigazolták. Az eredmények alapján 3 gyógypedagógus tart havonta szülői értekezletet, a szülők közül szintén hárman jelölték ezt a válaszlehetőséget. Hasonló számban adták azt a választ a szülők és a pedagógusok, hogy a gyógypedagógusok nem ajánlják fel a szülői értekezlet lehetőségét, ugyanis a pedagógusok 11-en, a szülők 12-en nyilatkoztak így. A fogadóóra lehetőségéről eltérőbben nyilatkoztak. Évente 1 gyógypedagógus tart fogadóórát, a

szülők közül öten válaszoltak úgy, hogy a gyermeke gyógypedagógusa évente ajánlja fel a fogadóórán való részvétel lehetőségét. A szülők 38,1%-a (16 fő) szerint félévente van fogadóóra, a pedagógus ezt a válaszlehetőséget 32,7 %-ban (17 fő) jelölték be, így ebben a kérdésben ez a válasz szinte megegyező. 10 szülő vehet részt fogadóórán havonta, a pedagógusok szerint ennél többen, 25-en ajánlják fel a fogadóórán való részvétel lehetőségét minden hónapban. Nemleges választ hasonló mértékben adtak a szülők és a pedagógusok: a szülők közül 11-en, a gyógypedagógusok közül 9-en válaszoltak úgy, hogy nincs fogadóóra keretein belül kommunikáció köztük a gyermekkel kapcsolatban.

Felmértem még, hogy a kapcsolattartás milyen csatornákon valósul meg. Az telekommunikációs kapcsolattartás a szülők 31%-a (13 fő) szerint havi szinten valósul meg, a gyógypedagógusok 17,3 %-a (9 fő) szerint kommunikálnak a szülőkkel havonta ilyen módon. A szülők közül 26,2 % (11 fő) számolt be arról, hogy hetente kommunikál így a gyermeke gyógypedagógusával. A pedagógusok válaszai ettől eltérnek, 44,2 % (23 fő) válaszolta azt, hogy heti szinten tartja a kapcsolatot így a szülőkkel. A szülők 21,4 %-a (9 fő) tartja a kapcsolatot a gyógypedagógussal naponta ilyen csatornákon, a gyógypedagógusok közül 32,7 % (17 fő) alkalmazza napi szinten a telekommunikációs kapcsolattartást a szülőkkel. Elég magas számban, 31,4 %-ban (9 fő) válaszoltak úgy a szülők, nem tartják a kapcsolatot ilyen módon a gyógypedagógussal. Ehhez képest csekély számban, csupán a pedagógusok 5,8 %-a (3 fő) nem alkalmazza a telekommunikációs kapcsolattartást. A különbségek a diagramokon is jól láthatóak.

11. ábra: A telekommunikációs kapcsolattartás gyakorisága a szülők szerint.

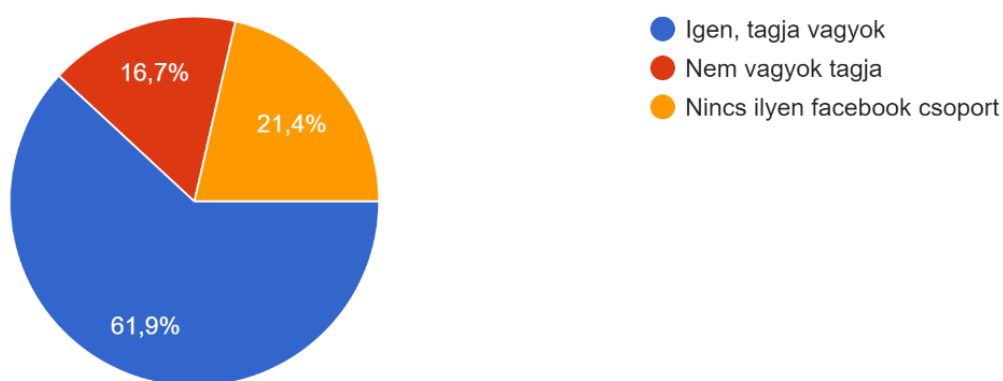

12. ábra: A telekommunikációs kapcsolattartás gyakorisága a gyógypedagógusok szerint.

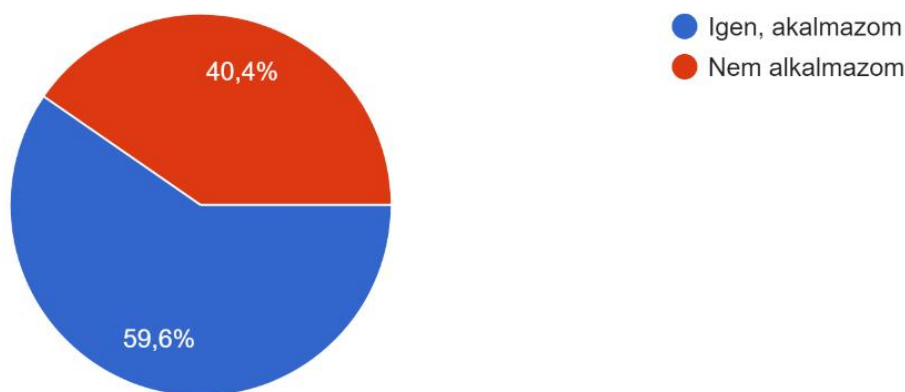
Óvodai vagy iskolai telefonon a szülők és a pedagógusok szerint is hasonló arányban történik a kapcsolattartás. A szülők közül 22-en beszélnek így a gyógypedagógusokkal, 20-an viszont nem kommunikálnak óvodai vagy iskolai telefonon. A pedagógusok közül 23-an használják és 29-en nem. A nemleges válaszok a pedagógusok esetében magasabb arányban jelennek meg, azonban szinte itt is fele-fele arányt mutatnak a válaszok. Ehhez kapcsolódva arra is kíváncsi voltam, hogy kaptak-e lehetőséget arra a szülők, hogy a gyógypedagógust magántelefonján tudják keresni. A szülők 71,4 %-a, vagyis 30 szülő kapott erre lehetőséget, 28,6 %-uk, 12 szülő viszont nem. A pedagógus válaszai is hasonló tendenciát mutatnak, hiszen ők 77%-ban (40 fő) válaszolták azt, hogy adnak erre lehetőséget, 23%-ban (12 fő) viszont azt a választ adták, hogy nem adnak lehetőséget arra, hogy a szülő a magántelefonján keresse. A szülők sajnos sokszor nem megfelelő időpontban keresik a gyógypedagógust. Előfordul, hogy olyan témákat szeretnének a szülők a gyógypedagógussal megbeszélni mobiltelefonon, melyeket jobb személyesen, másik szakemberrel együtt megbeszélni. Ilyen esetekben nehéz a szülőt meggyőzni arról, hogy az adott témát beszéljük meg máskor. Előfordul, hogy a szülő ezt háritásnak veszi.

Az elmúlt években egyre inkább bevett dologgá vált, hogy a szülő zárt facebook csoportokban kap információkat a gyermekéről, például egy felhívás, egy pedagógusi kérdés vagy képek, videók formájában. 26 szülő válaszolta azt, hogy tagja ilyen zárt facebook csoportnak. 7 szülő nem tagja ilyen facebook csoportnak, valamint 9 szülő szerint nincs ilyen csoport, melyben a gyermekéről informálódhat. A pedagógusokat is megkérdeztem, hogy alkalmazzák-e a telekommunikációs kapcsolattartás eszközei közül a zárt facebook csoportot. 31 pedagógus alkalmazza, 21 viszont nem. Ebben a kérdéskörben nagy eltérés van, mely a diagramon is látható. Véleményem szerint azért nem alkalmazza ezt a módszert sok pedagógus, mert a szülőktől kevés visszaigazolás érkezett. Egy ilyen zárt facebook csoportba történő képek

feltöltése, plakátok, kiírások készítése, videók szerkesztése és megosztása sok plusz munkával jár, magam is vezettem ilyen csoportot. Kevés szülő reagált ezekre a megosztásokra, sőt, sokszor megjegyezték, hogy az ő gyermekét többször fotózzam le. Így az itt történő kapcsolattartás is átgondolandó. Jelenlegi munkahelyemen a gyógypedagógusok már évek óta a zárt csoportot csak a nagyon fontos információk megosztására használják. Fotókat, videókat a gyerekekről a szülőknek külön messenger üzenetben küldjük, mely számára létrehoztunk egy facebook profilt. A szülők számára készített kérdőívben több válaszlehetőség van, de a válaszok arányai így is megfigyelhetők.

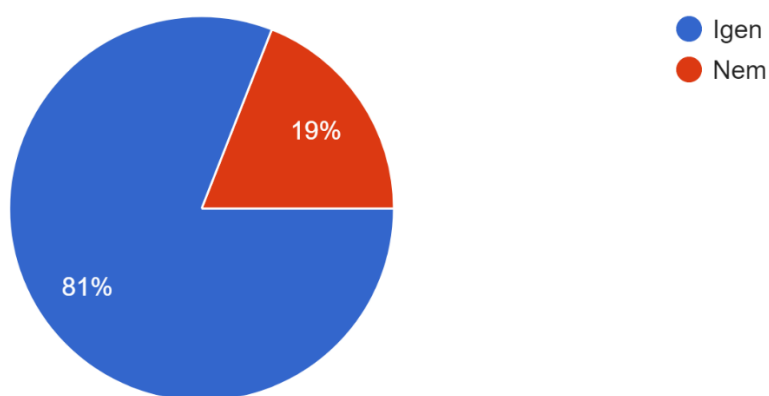
13. ábra: A szülők ilyen százalékbán tagjai zárt facebook csoportnak, melyben a pedagógusokkal folyik a kapcsolattartás.

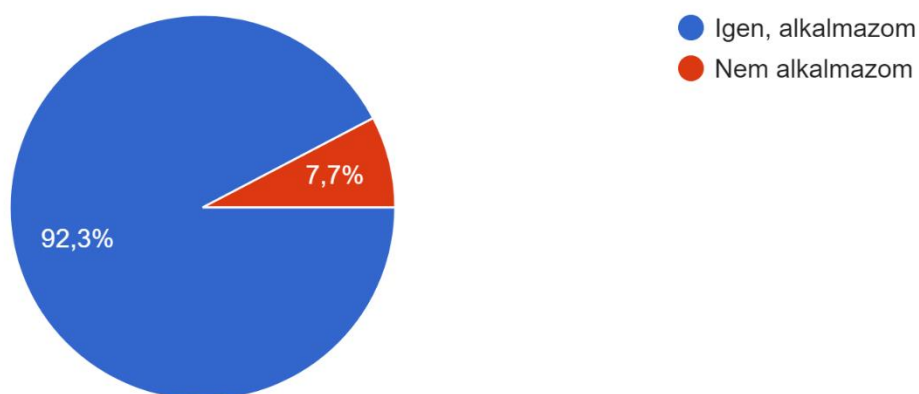
14. ábra: A gyógypedagógusok ilyen arányban alkalmazzák a kapcsolattartás eszközei közül a zárt facebook csoportot.

Hasonló kapcsolattartási csatorna a messenger üzenetben történő információváltás. Ennek alkalmazásáról is megkérdeztem a kommunikációban részt vevő mindkét oldalt. A szülők közül 34-en kommunikálnak a gyógypedagógussal messenger üzenetben, 8-an viszont nem. A pedagógusok 48-an kommunikálnak a szülőkkel messengeren, 4 gyógypedagógus viszont nem használja a szülőkkel való kommunikáció eszközeként. Hasonló eredményeket mutatnak az

eredmények, sok esetben történik a szülő és a gyógypedagógus között a kapcsolattartás messenger üzenetben. Azonban sok gyógypedagógus elmondta, hogy nem minden szülővel történik a megfelelő módon itt a kommunikáció. A szülők sok esetben nem megfelelő stílusban és módon keresik fel a pedagógust. Valamint az időpont sem a legmegfelelőbb arra, hogy a szülő a pedagógust megkeresse. Sok esetben hétvégén, késő esti időpontokban, vasárnap dél környékén írnak a szülők. Ezt én is sokszor tapasztaltam, de nekem ezek nem okoztak gondot. Az viszont igen, hogy ha esetleg úgy alakult, hogy nem válaszoltam a késő esti üzenetekre, akkor ezt reggel sok szülő megjegyezte, többször előfordult, hogy ilyen esetekben a szülő megbántódott, zárkózottabb lett. Ezt megelőzve igyekszem a szülőkkel az első találkozáskor ezt megbeszélni. Úgy érzem, a legtöbb szülő így ezt megérti, ha nem válaszolok, akkor többször keres, vagy reggel kezdeményezi a kommunikációt. Ez a diagramon is jól látható.

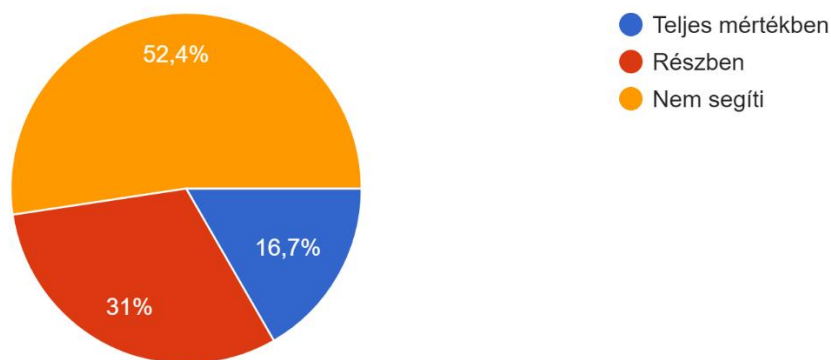
15. ábra: A szülők ilyen arányban tartják a kapcsolatot gyermekük gyógypedagógusával messengeren

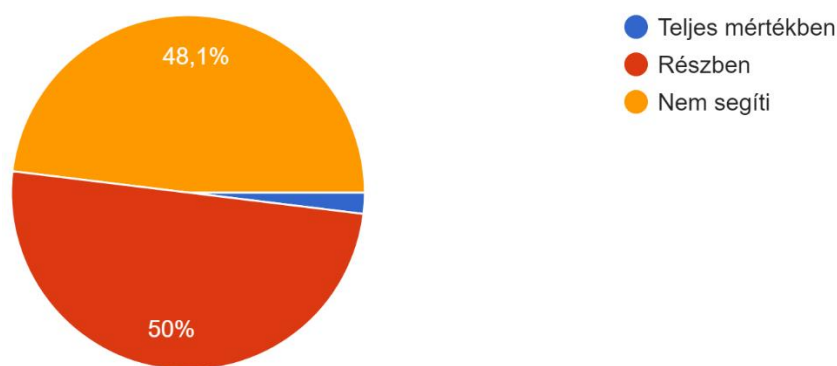
16. ábra: A gyógypedagógusok ilyen arányban alkalmazzák a messengert kapcsolattartási csatornaként a szülőkkel

A gyógypedagógus feladata a szülők tájékoztatása. Ez nyomtatott formában is történhet. Kutatásomban azt is vizsgáltam, hogy ezt a módszert milyen gyakran alkalmazzák a gyógypedagógusok. A szülők közül 3-an kapnak évente, 18-an kapnak félévente, 5-en havonta, 3-an hetente nyomtatott formában információkat a gyógypedagógusoktól. Szinte a szülők negyede, 13 fő adta azt a választ, hogy nem kapnak nyomtatott formában tájékoztatást. Ezt a számot magasnak gondolom, az SNI gyermekek szüleit fontos információkkal ellátni ilyen formában is. Fontos, hogy a szülők tisztában legyenek szakirodalommal, tudják, hogy milyen lehetőségeik vannak, ha segítséget kívánnak kérni. A pedagógusokhoz az intézményekbe rengeteg prospektus érkezik be, ezeket érdemes a faliújságra kitenni, sokszorosítani, direkt módon a szülőknek odaadni. A pedagógusok közül 20-an adnak információt félévente a szülőknek nyomtatott formában, 16-an havonta alkalmazzák ezt a módszert, 4 gyógypedagógus minden héten ad ilyet a szülőknek. Magas számban 12 gyógypedagógus válaszolt úgy, hogy nem ad nyomtatványokat. Előfordulhat, ha nem kapnak a gyógypedagógusok más szakemberektől, külső szervezetektől ilyen prospektusokat. Ilyenkor érdemes a gyógypedagógusnak készíteni ilyet.

A gyógypedagógusokat és a szülőket arról is megkérdeztem, hogy milyen mértékben segíti a szülőket valamilyen civil szervezet, szülői klub a nevelésben. A szülők válaszai rossz tendenciát mutatnak, ugyanis a szülők több mint fele, 52,4 %-uk (22 fő) nyilatkozott úgy, hogy véleménye szerint nem segítik a szülőket ilyen szerveződések. 31 %-uk (13 fő) nyilatkozott úgy, hogy részben segítik, és csak 16,7 %-uk (7 fő) szerint segítik teljes mértékben ilyen szervezetek, szülői klubok a szülőket. A pedagógusok 50%-a (26 fő) szerint részben segítik a szülőket ezek, 48, 1%-uk (25 fő) véleménye szerint pedig nem segítik ilyen szervezetek a szülőket. A pedagógusok közül csak egy adta azt a választ, hogy teljes mértékben segítik a szülőket ilyen szerveződések. Ezek a számok engem megrémisztenek, hiszen a szülőket segítő szervezetek sokan vannak, de ezek alapján a gyógypedagógusok sem ismerik mindegyiket. Ezek a magas százalékok a diagramokon is jól láthatóak.

17. ábra: A szülők szerint civil szervezetek, szülői klubok ilyen mértékben segítik a szülőket

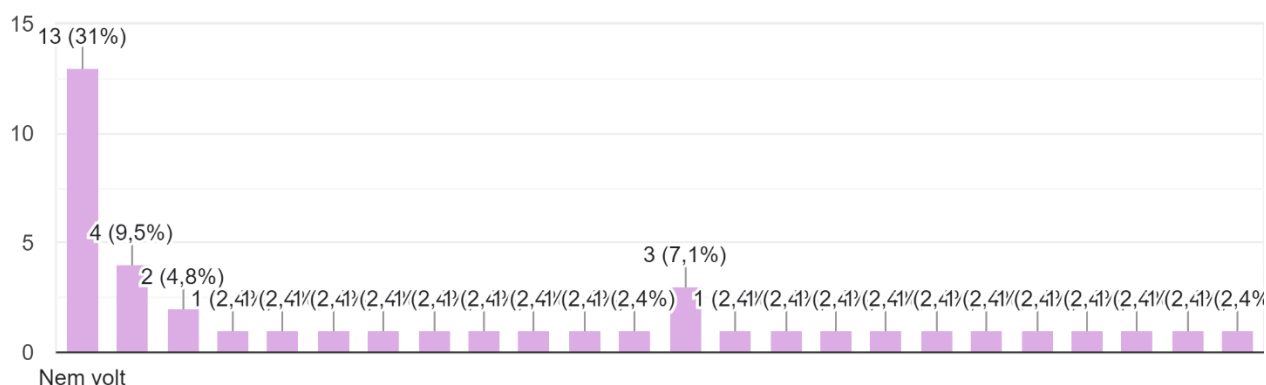
18. ábra: A gyógypedagógusok szerint civil szervezetek, szülői klubok ilyen mértékben segítik a szülőket

Ide kapcsolódóan vizsgáltam azt is, hogy a szülők és a gyógypedagógusok mit gondolnak, milyen mértékben van szüksége a szülőknek ilyen jellegű segítségre. 3 szülő válaszolta azt, hogy elengedhetetlen számára az ilyen segítség, 6 szülő gondolja azt, hogy nagy szüksége van rá. 18 szülő érzi azt, hogy kis mértékben van rá szüksége, valamint elég magas számban 15 szülő gondolja azt, hogy nincs szüksége ilyen szervezetek, szülői klubok által nyújtott segítségre. 10 gyógypedagógus szerint elengedhetetlen az ilyen jellegű segítség a szülők számára, magas számban, 28 gyógypedagógus gondolja azt, hogy nagymértékben van szüksége a szülőknek ilyen civil szervezetek, szülői klubok segítségére. 14 pedagógus szerint pedig kis mértékben van szüksége erre a szülőknek. Szembetűnő különbség a két fél véleménye között, hogy a pedagógusok magas százalékban, több mint a kitöltők fele szerint nagymértékben van erre szüksége a szülőknek, valamint, hogy egy gyógypedagógus sem nyilatkozott úgy, hogy a szülőknek nincs erre szüksége. A nagy különbséget véleményem szerint az okozza, hogy nem minden szülő ismeri fel, hogy szüksége van külső segítségre. Sokszor tapasztalom, hogy a szülők nem szívesen kérnek segítséget szakemberektől, többször előfordult, hogy az SNI

gyermek szülői igyekeztek a problémák felett szemet hunyni, nem pedig a gyermek állapotának és képességeinek javulásához hozzájárulni.

Két nyitott kérdés is szerepelt a kérdőíveimben. Arra voltam kíváncsi első pontban, hogy ha ismernek a szülők és a gyógypedagógusok olyan szerveződést vagy lehetőséget, amely segíti a szülőket gyermekük nevelésében, akkor ezt írják le és mondják el róla tapasztalataikat, ha vannak. A gyógypedagógusok és a szülők legtöbbször a Biztos Kezdet Gyerekházat és az Esőmanók Alapítványt, valamint a Csiga-biga Alapítványt írták. Az utolsó kettő szervezet valószínűleg azért szerepel ilyen magas számban a válaszok között, mert sok olyan szülőhöz jutott el a kérdőívem, akik Szekszárdon vagy környékén élnek. A szülők és a pedagógusok tapasztalatai is nagyon pozitívak ezekről a szervezetekről. A Biztos Kezdet Gyerekházról sokan írták, hogy könnyen elérhető számukra, nagy könnyebbség a szülők számára, hogy nem kell fizetni érte. A szülők részére nagy segítség, hogy különböző egészségügyi tanácsadást tartanak, gyermeknevelési módszerekkel segítik őket. Szülői csoportos beszélgetést szerveznek szakemberek bevonásával, így átfogó segítséget tudnak nyújtani. A gyerekek igényeihez igazodva szakemberhez való hozzáférést biztosítanak. A szülők szerint nagy élmény a gyerekeknek, hogy játékos foglalkozásokon vesznek részt. Hatalmas segítségként emlegetik a szülők a családtervezési ismereteket. Sok szülő számolt be arról, hogy terhessége alatt biztonságban érezte magát. Ehhez az is hozzájárult, hogy segítséget kaptak a gyermek fogadására való felkészüléshez. Az Esőmanók Alapítványról is sok pozitív vélemény született a pedagógusok és a szülők körében. A megfelelő kompetenciákkal rendelkező gyógypedagógusokat és a rengeteg színes programot, klub foglalkozást emelték ki sokan. A Csiga-biga alapítvány mindkét fél szerint egy komplex, magas színvonalon munkálkodó alapítvány. A legtöbb emlegetett fejlesztések a korai mozgásfejlesztés, az Alapozó mozgásterápia, a vitamintorna foglalkozások. Sok szülő szerint gyermekük rengeteget fejlődött ezeken a foglalkozásokon, sokak szerint az iskolai sikerek annak köszönhetőek, hogy a gyermekek ezeken részt vettek. A képességfejlesztéseken, korrepetálásokon való részvételek fontosságát szintén kiemelték a gyógypedagógusok és a szülők is. A szülők közül többen kiemelték azt, hogy autista gyermeke a specifikus foglalkozások iránt nyitott volt, szerettek járni, gyermeke sok területen fejlődött. Megemlítették még a Vadaskertet, melyről szintén több gyógypedagógus és szülő írt pozitív gondolatokat, a szülők külön kiemelték, hogy rengeteg segítséget adtak számukra a szülői tréningek. A Lásd a világot autista szemmel egyesületet is sokan említették. Ezek mellett a szülők megemlítették a Szikra Egyesületet, a Látássérültek megyei szervezetének szülőtámogatói csoportrendezvényeit. A szülők ennek kapcsán

beszámoltak arról, hogy hatalmas segítséget tudnak egymásnak nyújtani a szülők, hatalmas az összefogás köztük, igyekeztek sorstársaikkal minél többször találkozni. Egy-egy szülő írta a Fejlesztőkuckó logopédiai ellátást, az Autisták Országos Szövetségét, melyről egy szülő azt írta, hogy nagyon segítőkészek, de nehéz őket megközelíteni. Az EGYMI Autista klubot is említette egy szülő, konkrétan Mailach Petrát, akivel mindig aktuális problémákról beszélgetnek, a gyerekek jövőbeni kilátásairól, lehetőségeiről gondolkodnak. Egyéni problémákra ad a gyógypedagógus a szülők számára tanácsokat, ötleteket. A szülői támogató csoport nagyon hasznosnak bizonyult egy szülő számára. Koraszülött babák szüleivel szokott egy szülő tapasztalatot cserélni. A sok jó tapasztalat mellett sok szülő írta azt, hogy nem ismer ilyen lehetőségeket, ez a diagramon is látszik, hogy kiugró szám. Véleményem szerint a gyógypedagógusok feladata, hogy ezekről a lehetőségekről tájékoztassák a szülőket, próbáljanak segítő kezet nyújtani, akár a fent említett nyomtatott formában történő segítségadással.

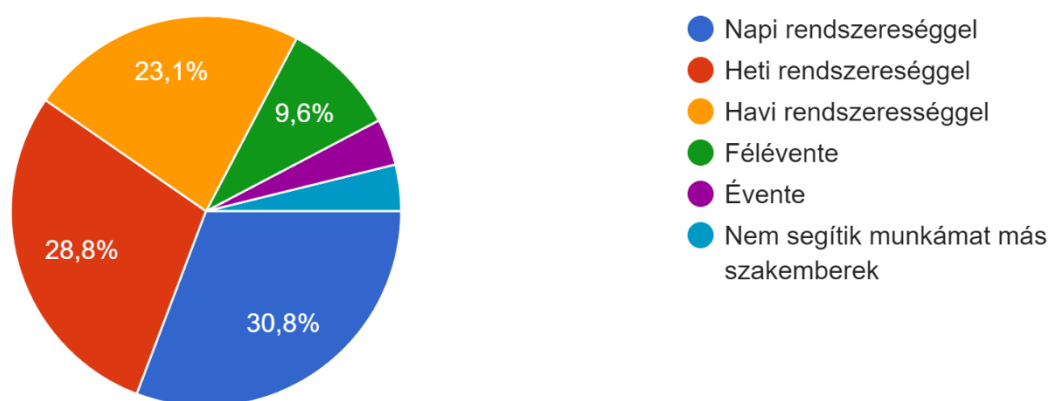
19. ábra: A szülők civil szerveződésekkel kapcsolatos tapasztalatai

Egy másik nyílt kérdésben arra kértem a szülőket és a gyógypedagógusokat, hogy írják le, hogy a Covid-járvány idején hogy alakult az együttműködés köztük. A szülők közül 14-en számoltak be arról, hogy elmaradtak a fejlesztések, 13 szülő gyermeke online kapott fejlesztést, közülük többen beszámoltak arról, hogy nem tudott kommunikálni a gyógypedagógussal, vagy hogy nehéz volt az online térben tanulás, kevés segítséget kaptak hozzá. 10 szülő szerint jól sikerült az együttműködés, 5 szülő pedig azt a választ adta, hogy gyermeke ebben az időszakban még nem kapta meg az SNI kódot. A gyógypedagógusok közül 18-an nyilatkozták azt, hogy online módon történt a gyerekek ellátása és a szülőkkel való együttműködés és ez jól megvalósult. 10 gyógypedagógus elmondta, hogy a

vírushelyzetben online történt a gyermekek fejlesztése és a szülőkkel való kapcsolattartás, de a szülők nem jeleztek vissza, megszakadt a szülőkkel a kapcsolat. 6-an írták le azt, hogy többször keresték őket a szülők, nagymértékben rájuk támaszkodtak, bensőségebb lett a kapcsolatuk és ez a kialakult helyzet azóta is jelen van köztük. Sokkal jobban elfogadják a tanácsaikat ezeket a szülők, mint előtte. 10 pedagógus számolt be arról, hogy nehezen alakult az online gyakorlat, mert a szülők és a gyerekek nem tudták az okos eszközöket tanulásra, fejlesztésre használni. 7 gyógypedagógus pedig ebben az időszakban még nem dolgozott. Látható, hogy a legtöbben arról nyilatkoznak, hogy jól alakult ebben a helyzetben az együttműködés, de azon válaszok száma is magas, ahol nehézségekbe ütköztek. Úgy gondolom, hogy ez az időszak megmutatta azt, hogy értékelnünk kell a személyes kontaktot, a kommunikáció lehetőségét és azt, hogy a gyermekeket is minden nap láthatjuk, fejleszthetjük őket.

6. 3. 2. Gyógypedagógusok együttműködése más szakemberekkel

A gyógypedagógusoktól megkérdeztem azt is, hogy milyen gyakorisággal segítik más szakemberek (logopédus, pszichiáter, gyermekorvos, pszichológus, a megfelelő szakirányos gyógypedagógus) munkájukat. 16 gyógypedagógust minden nap, 15 gyógypedagógust heti rendszerességgel, 12 főt havi rendszerességgel, 5 gyógypedagógust segítenek más szakemberek félévente. 2 gyógypedagógus adta azt a választ, hogy ennek gyakorisága évi egy alkalom, valamint szintén 2 gyógypedagógust nem segít más szakember. Válaszaik aránya a grafikonok jól látható.

19. ábra: A gyógypedagógusok munkáját ilyen gyakorisággal segítik más szakemberek.

A szakemberekkel való együttműködés mértékére is rákérdeztem. 21 gyógypedagógus számolt be arról, hogy más szakemberekkel az együttműködés teljes mértékben megvalósul. 11

nyilatkozta azt, hogy megvalósul, valamint 15 gyógypedagógus szerint nem minden szakemberrel valósul meg az együttműködés. 5-en pedig azt a választ adták, hogy nem együttműködőek más szakemberek, ezért nem valósul meg. Ezen válaszok a grafikonon is megjelennek.

7. Összegzés

Szakdolgozatomban a gyógypedagógusok és a szülők kapcsolatát vizsgáltam. Bemutattam az gyógypedagógusok és a szülők együttműködésének formáit, módszereit. Dolgozatomban szerepelnek a gyógypedagógusok azon kompetenciái, melyek feltétlenül szükségesek ahhoz, hogy a szülőkkel való együttműködés megvalósuljon. A dolgozatba saját munkában szerzett tapasztalataimat is igyekeztem beépíteni.

A dolgozat elkészítése során megerősítést kaptam abban, hogy a pedagógus és a szülők kapcsolata fontos és kiemelendő téma, a sérült gyermekek szüleivel történő együttműködés pedig speciális területe a pedagógiának. Kutatómunkám során rengeteg olyan pedagógussal volt szerencsém szakmai beszélgetéseket folytatni, valamint csodás gondolatokat olvasni a kérdőívek értékelése során, akik rengeteg szakmai tudással rendelkeznek, lelkesek és hivatástudattal rendelkező gyógypedagógusok. Nagyon érdekes szakmai tevékenység volt számomra, hogy az új munkahelyemen az új tapasztalásokat, kihívásokat egy dolgozatba beépítem, valamint a dolgozat elméleti részében feltárt tudást a mindennapokban hasznosítom. Számomra ez megkönnyítette a szakdolgozati munkát.

Vizsgálataim azt igazolják, hogy a szakirodalomban feltárt jelenségek többnyire összhangban vannak a gyakorlattal. Láthatóvá váltak azok a területek, amelyeken a gyógypedagógus és a szülő együttműködése problémamentes, és azok is, ahol problémák jelentkeznek, vagy nagy a véleménykülönbség a válaszadók között. Úgy gondolom, hogy dolgozat elkészítésével gyűjtött tudást és tapasztalatokat további gyógypedagógusi munkám során megfelelően tudom majd kamatoztatni.

8. Irodalomjegyzék

- Aradi Mónika, Baranyi Ildikó, Bertók Csilla, Borbély Sjoukje, F. Földi Rita, Kiss Erika, Meszéna Tamásné, Futó Gabriella, Ónodi Szabó Katalin, Szelényi Mariann (2019): Kaleidoszkód- Rendszerelméletben a korai terápiás háromszög-Módszertani anyag. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Budapest
- Dávid Mária, Nyitrai Ágnes, Podráczky Judit (2018): A pedagógiai tanácsadás szerepe a kora gyermekkori intervencióban- Módszertani kézikönyv. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Budapest
- Dr. Füle (2002.) : Párbeszéd a szülők és a pedagógusok között. OKKER Oktatási, Kiadói és Kereskedelmi Kft.
- Dr. Füle Sándor (1989.) : A pedagógusok és a szülők együttműködése. Tankönyvkiadó. Budapest.
- Dr. Kálmán Zsófia: Bánatkő (Sérült gyermek a családban). Bliss Alapítvány Keraban Könyvkiadó. Budapest. 1995
- Dr. Kolozsváry Judit: „Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus. 2002. OKKER Kft. Budapest
- Gáspár Gabriella, Majoros István, dr. Szarka Emese (2018): „Együttműködés a kora gyermekkori intervencióban” Szülők és szakemberek együttműködését támogató ágazatközi esetmegbeszélő csoport - Módszertani háttéranyag. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Budapest.
- Gordosné Szabó Anna (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. Budapest
- Gordosné Szabó dr. Szabó Anna (1981): Gyógypedagógia. Tankönyvkiadó. Budapest
- Gyírkis Ágnes, Kereki Judit, Komlósi Veronika, Rózsáné Czigány Enikő (2019): Felismerés és támogatás- A kora gyermekkori intervencióról. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Budapest
- Gyógypedagógiai alapismeretek (2000). Szabó Ákosné dr. Budapest

- Gyógypedagógiai Szemle - 37. évf. 2-3. sz. (2009. április-június) > URL:
http://epa.oszk.hu/03000/03047/00045/pdf/EPA03047_gyosze_2009_2_3_193-198.pdf
 letöltés dátuma: 2022. 01. 14.
- Kathyné Mogyoróssy Anita–Nagy Beáta Erika (2017.): A szülők és pedagógusok kapcsolattartásának mintázatai. Educatio 26. évf. 4. szám. pp. 657–668. Debrecen
- Kereki Judit és Tóth Anikó (szerk.) (2019): Lépések. Módszertani kézikönyv. dr. Grundtner Marcell Károly, a Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezetője. Budapest
- Kézy Ágnes: A pedagógus kompetenciák című prezentációja (OFI, 2014.03.12) > URL:
http://www.xpsz.hu/Csatolm%C3%A1nyok/321_K%C3%A9zy%20%C3%81gnes%20-%20A%20pedag%C3%B3gus%20kompetenci%C3%A1k.pdf
- Magyar közlöny: 17. szám > URL:
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes> letöltés dátuma: 2022. 01. 13.
- Pálhegyi F. (1995). A sérült gyermek családi helyzete. In Zászkaliczky P. (szerk.), "...Önmagában véve senki sem...": Tanulmányok a gyógypedagógiai pszichológia és határtudományainak köréből. Lányiné dr. Engelmayer Ágnes 65. születésnapjára (pp. 246-256.p 11). Budapest: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.
- Te is tudod! (2010) Autisták Országos Szövetsége

Internetes források:

- <http://www.esomanok.hu/egyesuletunkrol> letöltés dátuma: 2022. 12. 17. 15:08.
- <https://www.neuroharmonia.hu/> letöltés dátuma: 2022. 12. 17. 17:59.
- https://epa.oszk.hu/02400/02411/00009/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2016_3_001-015.pdf letöltés dátuma: 2022. 02. 01.
- http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Gygyppedaggiai_gyakorlatok_kziknyve/kep2.png letöltés dátuma: 2022. 12. 17. 18:34.
- <https://www.oktatas.hu/> letöltés dátuma: 2022. 12. 17. 19:16

- <https://aosz.hu/maszk-kutatas-autizmus-es-jol-let-szulok-megkuzdesi-strategiairol-indul-kutatas/> letöltés dátuma: 2022. 12. 17. 23:37

- https://maszk.elte.hu/eletminoseg/kutatasi_tervek_es_beszamolok.html letöltés dátuma: 2022. 12. 18. 10:15

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Szülőknek készített kérdőív

Láng Virág vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Pedagógiai Karának Gyógypedagógia szakos végzős hallgatója. Tanulmányaimat tanulásban akadályozottak pedagógiája és pszichopedagógia szakirányon folytatom. Szakdolgozatomban a gyógypedagógus és a szülők kapcsolatát vizsgálom. Amennyiben Ön sajátos nevelési igényű gyermeket nevel, kérem, töltse ki az alábbi kérdőívet! Az adatok felhasználása anonim módon történik. A kérdőívben szereplő adatok kizárólag a kutatáshoz szükségesek, máshol nem jelennek meg. Az adatokat bizalmasan kezelem.

A kérdőív kitöltése legfeljebb tíz percet vesz igénybe.

Segítségüket előre is köszönöm!

A gyógypedagógusokkal való együttműködése milyen mértékben valósul meg?

- Teljes mértékben megvalósul
- Részben valósul meg
- Nem valósul meg

Egyenlő félnek érzi magát a gyógypedagógusokkal való együttműködés során?

- Igen
- Nem

A gyermekével legtöbb időt töltő pedagógus személye milyen mértékben felel meg az Ön értékrendjének és elvárásainak?

- Teljes mértékben megfelel
- Részben megfelel
- Nem felel meg

A gyermeke milyen mértékben tud kapcsolódni a gyógypedagógusokkal?

- Teljes mértékben tud
- Részben tud
- Nem tud

Gyermeke elfogadta azokat a pedagógusokat, akikkel minden nap találkozik?

- Igen
- Nem
- Egyeseket igen, másokat nem
- Nincs ilyen pedagógus a gyermekem életében

Ön elfogadta gyermeke pedagógusait?

- Igen
- Nem

- Egyeseket igen, másokat nem

Gyermeke elfogadta azokat a pedagógusokat, akikkel heti rendszerességgel van kapcsolatban?

- Igen

- Nem

- Egyeseket igen, másokat nem

Ön elfogadta azokat a pedagógusokat, akikkel gyermeke heti rendszerességgel találkozik?

- Igen

- Nem

- Egyeseket igen, másokat nem

Ön szerint a gyógypedagógusok elég erőfeszítést tesznek azért, hogy a pedagógus és a szülő közti együttműködés jól megvalósuljon?

- Igen

- Nem

Ön elég erőfeszítést tesz azért, hogy a pedagógusokkal való együttműködés jól megvalósuljon?

- Igen

- Nem

A gyermekek együttes (a pedagógusokkal azonos elvek szerinti) nevelése milyen mértékben valósul meg véleménye szerint?

- Teljes mértékben megvalósul

- Részben valósul meg

- Nem valósul meg

Milyen gyakran alkalmazza gyermeke pedagógusa a pedagógiai tanácsadást?

- Minden nap alkalmazza

- Heti rendszerességgel alkalmazza

- Havi rendszerességgel alkalmazza

- Nem alkalmazza

Milyen gyakran alkalmazza gyermeke pedagógusa az együttműködés módszereként a beszélgetést?

- Minden nap alkalmazza

- Heti rendszerességgel alkalmazza

- Havi rendszerességgel alkalmazza

- Nem alkalmazza

Milyen gyakorisággal alkalmazza gyermeke pedagógusa az együttműködés módszereként a családlátogatást?

- Havonta többször alkalmazza

- Havonta alkalmazza

- Félévente

- Évente

- Nem alkalmazza

Milyen gyakran valósul meg Ön és a pedagógus között a telekommunikációs kapcsolattartás?

- Napi szinten
- Heti szinten
- Havi szinten
- Nem valósul meg

Tagja Ön zárt facebook csoportnak, melyben a pedagógusokkal folyik a kapcsolattartás?

- Igen, tagja vagyok
- Nem vagyok tagja
- Nincs ilyen facebook csoport

Ön tart kapcsolatot gyermeke pedagógusaival messengeren?

- Igen
- Nem

Ön kommunikál gyermeke pedagógusaival iskolai/óvodai telefonon?

- Igen
- Nem

Kapott Ön arra lehetőséget, hogy a pedagógusokkal magántelefonon beszéljen?

- Igen
- Nem

Milyen gyakorisággal kínálja fel gyermeke pedagógusa szülői értekezlet lehetőségét?

- Havi gyakorisággal
- Félévente
- Évente
- Nem kínál fel ilyen lehetőséget

Milyen gyakorisággal kínálja fel gyermeke pedagógusa a fogadóóra lehetőségét?

- Havi szinten
- Félévente
- Évente
- Nem kínál fel ilyen lehetőséget

Mennyire szívesen hagyja gyermekét az intézményben?

- Szívesen
- Kevésbé szívesen
- Nem szívesen
- Nem hagyom ott, én is jelen vagyok
- Nem jár intézménybe gyermekem

Mennyire szívesen hagyja gyermekét a fejlesztésen?

- Szívesen
- Kevésbé szívesen
- Nem szívesen

- Nem hagyom ott, én is jelen vagyok
- Nem jár gyermekem fejlesztésre

Milyen gyakorisággal kap információkat nyomtatott formában a pedagógusoktól?

- Heti gyakorisággal
- Havi gyakorisággal
- Félévente
- Évente
- Nem kapok nyomtatványokat

Milyen mértékben segíti a szülőket valamilyen civil szervezet, szülő klub a nevelésben?

- Teljes mértékben
- Részben
- Nem segíti

Milyen mértékben van Önnek szüksége valamilyen civil szervezet vagy szülő klub által nyújtott segítségre?

- Elengedhetetlen segítség számomra
- Nagy szükségem van rá
- Kis mértékben van rá szükségem
- Nincs rá szükségem

Ha volt olyan szerveződésben része, mely segítette Önt gyermeke nevelésében, akkor legyen szíves leírni a nevét és tapasztalatait!

Kérem, írja le pár mondatban, hogy a Covid-járvány idején hogy alakult a gyógypedagógusokkal való együttműködés!

2. sz. melléklet: Pedagógusoknak készített kérdőív

Láng Virág vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Pedagógiai Karának Gyógypedagógia szakos végzős hallgatója. Tanulmányaimat tanulásban akadályozottak pedagógiája és pszichopedagógia szakirányon folytatom. Szakdolgozatomban a gyógypedagógus és a szülők kapcsolatát vizsgálom.

Amennyiben gyógypedagógusként dolgozik, kérem, töltse ki az alábbi kérdőívet!

Az adatok felhasználása anonim módon történik. A kérdőívben szereplő adatok kizárólag a szakdolgozat keretében végzett kutatáshoz szükségesek, máshol nem jelennek meg. Az adatokat bizalmasan kezelem.

A kérdőív kitöltése legfeljebb tíz percet vesz igénybe.

Segítségüket előre is köszönöm!

A szülőkkel való együttműködése milyen mértékben valósul meg?

- Teljes mértékben megvalósul
- Részben valósul meg
- Nem valósul meg

Egyenlő félnek érzi magát az együttműködés során?

- Igen
- Nem

Személyisége milyen mértékben felel meg a szülők értékrendjének és elvárásainak?

- Teljes mértékben megfelel
- Részben megfelel
- Nem felel meg

A gyermekek milyen mértékben tudnak Önnel kapcsolódni?

Teljes mértékben tudnak

- Részben tudnak
- Nem tudnak

A gyermekek, akikkel mindennapi kapcsolatban van, elfogadták Önt?

- Igen
- Nem
- Nincs ilyen gyermek munkám során

Mit gondol, a gyermekek szülei, akikkel mindennapi kapcsolatban van, elfogadták Önt?

- Igen
- Nem
- Nincs ilyen gyermek munkám során

A gyermekek, akikkel, heti rendszerességgel van kapcsolatban, elfogadták Önt?

- Igen
- Nem
- Nincs ilyen gyermek munkám során

Mit gondol, azoknak a gyermekeknek a szülei, akikkel heti rendszerességgel van kapcsolatban, elfogadták Önt?

- Igen
- Nem
- Nincs ilyen gyermek munkám során

Ön szerint a gyógypedagógusok elég erőfeszítést tesznek azért, hogy a pedagógus és a szülő közötti együttműködés jól megvalósuljon?

- Igen
- Nem

Ön elég erőfeszítést tesz azért, hogy a szülőkkel való együttműködés jól megvalósuljon?

- Igen
- Nem

A gyermekek szülőkkel való együttnevelése milyen mértékben valósul meg véleménye szerint?

- Teljes mértékben megvalósul
- Részben valósul meg
- Nem valósul meg

Milyen gyakran alkalmazza Ön az együttműködés során a pedagógiai tanácsadást?

- Minden nap alkalmazom
- Heti rendszerességgel alkalmazom
- Havi rendszerességgel alkalmazom
- Nem alkalmazom

Milyen gyakran alkalmazza Ön az együttműködés módszereként a beszélgetést?

- Minden nap alkalmazom
- Heti rendszerességgel alkalmazom
- Havi rendszerességgel alkalmazom
- Nem alkalmazom

Milyen gyakorisággal alkalmazza Ön az együttműködés módszereként a családlátogatást?

- Havonta többször alkalmazom
- Havonta alkalmazom

- Félévente

- Évente

- Nem alkalmazom

Milyen gyakran alkalmazza Ön az együttműködés során a telekommunikációs kapcsolattartást a szülőkkel?

- Napi szinten alkalmazom

- Heti szinten alkalmazom

- Havi szinten alkalmazom

- Nem alkalmazom

Használja Ön a telekommunikációs kapcsolattartás eszközei közül a zárt facebook csoportot?

- Igen, alkalmazom

- Nem alkalmazom

Használja Ön a telekommunikációs kapcsolattartás eszközei közül a messengeren történő üzenetváltást?

- Igen, alkalmazom

- Nem alkalmazom

Milyen gyakorisággal használja Ön a telekommunikációs kapcsolattartás eszközei közül az óvodai/iskolai telefonon történő párbeszédet?

- Minden nap használom

- Heti szinten használom

- Havi szinten használom

- Nem használom

Milyen gyakorisággal alkalmazza Ön a telekommunikációs kapcsolattartás eszközei közül a magántelefonon történő párbeszédet?

- Napi gyakorisággal alkalmazom

- Heti gyakorisággal alkalmazom

- Havi gyakorisággal alkalmazom

- Nem alkalmazom

Milyen gyakorisággal kínálja fel a szülői értekezlet lehetőségét? *

- Havi gyakorisággal kínálom fel
- Félévente kínálom fel
- Évente kínálom fel
- Nem kínálom fel

Milyen gyakorisággal kínálja fel a fogadóóra lehetőségét?

- Havi szinten kínálom fel
- Félévente kínálom fel
- Évente kínálom fel
- Nem kínálom fel

Mennyire szívesen hagyják a szülők az intézményben gyermeküket?

- Szívesen
- Kevésbé szívesen
- Nem szívesen

Milyen gyakorisággal kapnak információkat nyomtatott formában Öntől a szülők?

- Heti gyakorisággal
- Havi gyakorisággal
- Félévente
- Évente
- Nem adok nyomtatványokat

Milyen mértékben segíti a szülőket valamilyen civil szervezet, szülő klub a gyermekek nevelésében?

- Teljes mértékben
- Részben
- Nem segíti

Milyen mértékben van szüksége véleménye szerint a szülőknek valamilyen civil szervezet vagy szülő klub által nyújtott segítségre?

Elengedhetetlen segítség szegregált intézménybe járó gyermekek szülei számára

- Nagy szükség van rá

- Kis mértékben van rá szükség

- Nincs rá szükség

Ha ismer olyan szerveződést vagy lehetőséget, amely segíti a szülőket gyermekük nevelésében, akkor legyen szíves ezt leírni!

Milyen gyakorisággal segítik más szakemberek az Ön munkáját?

- Napi rendszereséggel

- Heti rendszereséggel

- Havi rendszerességgel

- Félévente

- Évente

- Nem segítik munkámat más szakemberek

A szakemberekkel milyen mértékben valósul meg az együttműködés?

- Teljes mértékben

- Megvalósul

- Nem minden szakember együttműködő, de megvalósul

- Nem együttműködők a szakemberek, nem valósul meg

- Nem dolgozom együtt más szakemberekkel

Kérem írja le pár mondatban, hogy a pandémiás helyzetben hogy alakult a szülőkkel való együttműködés!

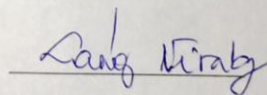
Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

Alulírott LÁNG VIRÁG, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, KATOSVÁRI Campus, GYÖRFFÉNYEGŐRIA szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. év 04. hó 26. nap

Hallgató

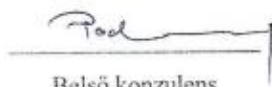
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. év április hó 29. nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

Köszönetnyilvánítás

Szeretnék elsősorban a konzulensemnek, Dr. Podráczky Juditnak köszönetet mondani, hogy rengeteg szakmai tudását és tapasztalatait 7 éve magamba szívhatom, szakdolgozati munkám során rengeteg segítséget adott, több konzultációs alkalommal elképzeléseimet meghallgatta, mindig segítő szándékkal fordult felém. Bátran fordulhattam hozzá bármilyen jellegű kérdéssel.

Oktatóimnak, gyakorlatvezetőimnek, mentoraimnak is szeretnék köszönetet mondani azért, hogy a 4 év során lelkiismeretes munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy kulcsfontosságú szakmai ismereteket szerezzek, mely tudás nélkülözhetetlen gyógypedagógusi pályám megkezdéséhez.

Valamint szeretném megköszönni a Szekszárdi EGYMI gyógypedagógusainak, hogy segítették munkámat tanácsaikkal, valamint azzal, hogy tapasztalataikat megosztották velem. Kiemelten Nagyné Markovics Andreának, aki rengeteg több éves szakmai tapasztalatát osztotta meg velem. Valamint Wigand Bettinának, aki a mindennapokban biztat, mintát ad kitűnő gyógypedagógusi attitűdre, rengeteg ötletet adott szakdolgozati munkámhoz. A vezetőségnek Luspai Erzsébetnek, Csurgai Andreának és Benedek Zsuzsának kiemelten köszönöm azt, hogy támogattak, biztattak és sokat munkálkodtak azon, hogy a kérdőívem minél több gyógypedagógushoz eljusson. Luspai Erzsébettel sokat konzultáltam, hogy az óvodai mindennapokban tapasztaltakat miként foglalhatnám dolgozatomban, nagymértékben hozzájárult szakdolgozatom létrejöttéhez.

Szeretném megköszönni a családomnak, barátaimnak és páromnak, hogy támogattak és biztattak, hatalmas szeretetükkel rengeteg erőt adtak.

Köszönetet szeretnék mondani Lengyel Elisabetnek, aki sokkal több számomra egy csoporttársnál: a barátnőm, a lelki támaszom, a példaképem. Sok erőt adott, hogy közösen végeztük el a gyógypedagógiai szakot is.